

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ERZURUMLU EMRAH'IN HAYATI VE ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET SELİM DOĞAN

Tezin Enstitüye Veriliş Tarihi : 15 Ocak 1996

Tezin Savunulduğu Tarih : 1 Şubat 1996

Tez Danışmanı : Dr. Mustafa ERKAN

Diğer Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Gökten AY
Yrd. Doç. Burhan TARLABAŞI

OCAK 1996

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
SUMMARY	iii
1. BÖLÜM : ERZURUMLU EMRAH	1
1.1 Erzurumlu Emrah' ın Hayatı	1
1.2 Edebî Kişiliği	5
2. BÖLÜM : ESERLERİ	8
2.1 Hece Ölçüsü İle Yazılan Eserleri	8
2.2 Gazelleri	19
2.3 Kalenderileri	21
2.4 Nazireleri	25
2.5 Divanları	27
2.6 Aruzları	28
2.7 Satrancı	29
3. BÖLÜM : REPERTUARA ALINAN TÜRKÜLERİNİN MÜZİK YÖNÜNDEN İNCELİNMESİ	32
3.1 Bir Sabah Uğradım	35
3.2 Gönül Gurbet Ele Varma	38
3.3 Uykudan Uyanmış	41
3.4 İnceden İnce	45
3.5 Bundan Sonra Ben O Yâre Küskünüm	49
3.6 Dost Eline Giden Durnam	52
3.7 Çığırışır Bülbüller	55
3.8 Ne Feryâd Edersin Divâne Bülbül	58
3.9 Tutam Yâr Elinden	61
3.10 Bugün Ben Bir Güzel Gördüm	64
3.11 Bâd-ı Sabâ Selâm Söyle O Yâre	67
SONUÇ	72
SÖZLÜK	73
KAYNAKLAR	87
ÖZGEÇMİŞ	88

ÖNSÖZ

Türk kültür ve medeniyetinin gizemli dünyasına girince insanı büyüleyen, hayretler içerisinde bırakan fevkalade güzelliklerle karşılaşırız . Dünyanın birçok ülkesinde atalarımızın bıraktığı eserler bizlerin gurur kaynağıdır. Bugünün gelişmiş toplumlarını dahi hayretler içerisinde bırakan kültür ve sanata sahip olan bizler acaba kültürümüze ne kadar sahip çıkabiliyoruz ve koruyabiliyoruz .

Türk folkloruna hizmet etmeyi amaçlamış biri olarak yüksek lisans tezim için konu ararken elime geçen Erzurumlu Emrah üzerine Osmanlı Türkçesi ile yazılmış bir eser, ilgimi çekti. Folklorumuzun temel taşlarından biri olan Halk Edebiyatımızın XIX. asır saz şairlerinden Erzurumlu Emrah'ı incelemek istedim. Zira Erzurum'dan çıkmış böyle müstesna bir şahsiyetin gizli kaldığını düşünüyordum . Oysa araştırmaya başladığımda, bu görüşümde yanıldığımı anladım. Emrah üzerine yazılmış çok sayıda eser topladım. Bulduğum eserlerde Erzurumlu Emrah hakkında farklı ve ortak görüşler bulmak mümkün ama sonuçta oldukça detaylı hazırlanmış eserlerdir.

Edebiyatımızda saygın yerleri bulunan bu müstesna şahsiyetlerin eserlerine nazire yazacak durumda olmadığımdan dolayı, konunun edebiyatla ilgili yönünü bir kenara bırakarak, saz şairi Erzurumlu Emrah' tan alınan türkülerin, bu güne kadar üzerinde hiç durulmamış olan, müzik yönü üzerinde durdum.

Hayatı, edebi kişiliği, şiirleri, türkülerinin müzik yönünden incelenmesi ve sözlük bölümünün yer aldığı çalışmamın benzer konularda çalışacak araştırmacılara ışık tutacağı ümidindeyim. Zira daha sayısız saz şairlerimizin olması bu alanda yapılması gereken çalışmaların çokluğunu gösterir .

Bu çalışmayla ilgili olarak ; tezimin hazırlanması sırasında her konuda büyük teşvik ve yardımlarını gördüğüm tez danışmanım Sayın Dr. Mustafa ERKAN, çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Gökten AY, Yrd. Doç. Afşin EMİRALIOĞLU, Murat ALDEMİR, Arş. Gör. Nesrin FEYZİOĞLU, Öğr. Gör. Hanefi ATICI, Öğr. Gör. T. Fikret ALYANAK, Arş. Gör. Yunus BERKLİ, Arş. Gör. Salih DENLİ' ye teşekkürlerimi arz etmeyi görev kabul ederim.

Ahmet Selim DOĞAN

SUMMARY

When we enter to the mysterious world of Turkish Culture and Civilization, we meet wonderful beauties that make us fascinated and amazed. At many places of the world, the works of our ancestors make us be proud of them. By reason that they make architectural works that are thought as incredible when looked at the technical possibilities of their century.

All these successes are not only seen in architecture but also in the field of art and science, too. "Marifetname", which belongs to İbrahim Hakkı from Erzurum, imply knowledges from astronomy to medical science. It is even seen as a text book at some of the western universities.

We can count many Turkish greatmen at literature and philosophy. Some of the most famous ones are: Mevlana who is known with his approach of "Whatever you are, come!" and among our minstrels, Koroğlu, Karacaoğlu, Dadaloğlu, Dertli, Zihni from Bayburt and Emrah from Erzurum.

Emrah from Erzurum who is a minstrel of XIX century colored Turkish Folk Literature with his poems and folk sags is the subject of this thesis.

It is thought that Emrah from Erzurum is born between the years (1780 - 1785). His place of birth is the Tanbura Village, that is a few hours away from Erzurum.

Emrah from Erzurum, being affected from the stories of the minstrels he heard and having the fancy of travelling, left his village in his early ages and came to Erzurum for Madrasah education.

Emrah couldn't get used to the boring atmosphere of the madrasah and decided to leave. Returning to his village, he stayed there for a short time, but he left there in early one morning with his camel colored aba and his thin turban that is surrounding with white felt kulah thinking that the village has been alienated. Passing from Bayburt and Gümüşhane he climbed over Kop Mounts and arrived Trabzon. He became a guest to Mazlumoğlu's cafe. He had sang and played "saz" (a stringed instrument) in the evenings. He felt in love with a gipsy girl named " Güleser in Trabzon. But the girl's family didn't want their daughter to marry him and left Trabzon. Going after them and searching for the girl for a short time Emrah couldn't succeed and thought that there was no reason to stay in Trabzon and leaving there went back to his village. After staying here for some time again early in a morning he took the road. Leaving many villages and cities behind him, he came to Kastamonu.

Emrah go on travelling without resting and arrived Sivas. He told his feelings with his saz and his voice very much. One day while he was wandering at shopping district , he felt in love with a young widow named " Mahi" He has married " Mahi"

with the help of an affective person in Sivas named Hacı Ali Bey . The years were passing but for Emrah "Mahi" wasn't getting older . From time to time , there were some evenings that Emrah run away from home. He was a person that was missed and loved .

It was late in a winter night , Emrah , opening his house's door silently with a great big key , he went forward through the garden with silent and frightening steps , saw Mahi's body that was fallen in front of the cedar . All his world was ruined .

After Mahi's death he couldn't stay in Sivas, too and left there. Now he got older. He came to Tokat Niksar. He married an old woman "Açın Kız" there. He stayed there until the end of his life. He bided farewell to life at the year 1860. His grave is at the place called Karşıbağ Street, Tekkebayırı.

Emrah is a poet of the period which the Divan Literature Poems were strangely seen in Turkish Folk Poetry. Poem's double structure are of which is directing towards public and the madrasah's favour was really a loss for Emrah. The superiority of Emrah's poems are on the syllable examples His poet humanity that is loved by public heaps can be seen in these poems.

For Anatolian man, love is a waiting full of hope, an insisting, a collapsing and being deceived. Till his childhood he was feeding by stories.

Shepherd who is in love with Sultan's daughter, do anything and even eat yogurt in the bowl without destroying its glide! At the end, he perhaps marry her or he redeems to ashed at this sake if he couldn't manage to reach her. Such a condition, don't let people see any at the reality.

The pure hardships which are in front of him, are pushed for away. Concolations embraces with dreams. And the humanbeing begin looking for the shelters that is the easiest solution. Orient's people's came of happiness is love.

Emrah has so many times of being hopeless, submitting to love and reproaching to fate. Another hand, sometimes he go to his lover with a lovely splenderness, and courage.

Appropriating lover with a never giving up quantity, Emrah, if it's necessary, shows his character that can even die for this sake. He tells in courage his desire of rebelling and resisting in the case that he has to separate by his lover.

Emrah whose life lasted abroad, is very sincere when he can give small things from his past. Emrah is not an egoistic person while he was a traveller. It's normal that he has similar ways of telling the truth and personal freedom with Ruhi from Bağdat. Because he, also, sincerely determining himself.

Emrah learns the value of desire of reaching the lover in its every way when he

was far away and he begins to have a mature personality by the dream of that beautiful girl at that lonely conditions.

Emrah, met Fuzuli at a bridge leading to lover. At this meeting, there was people submitting and making way for that man, Fuzuli, walking with self confident steps and wide glance. But Emrah's steps was easily frightened by his villager shyness. And at the time presenting his last present "his life", Emrah is also telling in a bared narration.

Although he was a folk bard, he has been pride of himself for using the complex childish words he knew. His biggest loss is at that point. If he had told like Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan or Dadaloğlu he might be of help to folk poetry in many different ways.

He has generally forgotten at his language tissue that he was a man born at Erzurum's Tanbura Village and of a society that's dropping barley and rye. Directing towards these complex words, perhaps diverted him that, they might make people think about him that, they might make people think about him as " Many well informed man " Of course it would be better if he hadn't felt such necessity and have this inclination to imitate.

Emrah is a poet of the period which the Divan Literature Poems were strangely seen in Turkish Folk Poetry. Poem's double structure are of which is directing towards public and the madrasah's favour was really a loss for Emrah. The superiority of Emrah's poems are on the syllable examples His poet humanity that is loved by public heaps can be seen in these poems.

For Anatolian man, love is a waiting full of a hope, an insisting, a collapsing and being deceived. Till his childhood he was feeding by stories.

Shepherd who is in love with Sultan's daughter, do anything and even eat yogurt in the bowl without destroying it's glide! At the end, he perhaps marry her or he redvees to ashed at this sake if he couldn't manage to reach her. Such a condition. don't let people see any at the reality.

The pure hardnesses which are in front of him, are pushed for away. Concolations embraces with dreams. And the humanbeing begin looking for the shelters that is the easiest solution. Orients' people's came of happiness is love.

Emrah has so many times of being hopeless, submitting to love and reproaching to fate. Another hand, sometimes he go to his lover with a lovely plendernes, and courage.

Appropriating lover with a never giving up quantity, Emrah, if it's necessary, shows his character that can even die for this sake. Ide tells in courage his desine of rebelling and resisting in the case that he has to seperate by his lover.

Emrah whose life lasted abroad, is very sincere when he can give small things from his past. Emrah is not an egoistic person while he was a traveller. It's normal that he has similar ways of telling the truth and personal freedom with Ruhi from Bağdat. Because he, also, sincerely determining himself.

Emrah learns the value of desine of reaching the lover in it's every way when he was far away and he begins to have a mature personality by the dream of that beautiful girl at that lonely conditions.

Emrah, met Fuzuli at a bridge leading to lover. At this meeting, there was people submitting and making way for that man, Fuzuli, walking with self confient steps and wide glance. But Emrah's steps was easily frightened by his villager shyness. And at the time presenting his last present "his life", Emrah is also telling in a bared narration.

Although he was a folk bard, he has been pride of himself for using the complex childish words he knew. His biggest loss is at that point. If he had told like Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan or Dadaloğlu he might be of help to folk poetry in many different ways.

He has generally forgotten at his language tissue that he was a man born at Erzurum's Tanbura Village and of a society that's dropping barley and rye. Drecting towards these complex words, perhaps diverted him that, they might make people think about him that, they might make people think about him as " Many well informed man " Of course it would be better if he hadn't fell such necessity and have this inclination to imitate.

His language is full og Arabic and Persion words. This is the result of his interent in meditation. But, Emrah is more successfl in his lyric songr. There poem, are pure, smoothe and fluent.

Emrah wrote his poems in prosody and in syllobic mettre. However, the poems he wrote in prosody are weaker then the ones written in syllobic mettre. These types of poem, one defective in their use of rhythm technique.

Emrah wrote poems for Fuzulî, Bakî, Nef' î, Nedim and Şah İsmail but they one weaker than the orgionel one.

Most of the poets have a common point. It is that they all drink wine when they are 15-20. The adorer who dreamed his lover sooner on later obtains an instrument and leavers his hometown. The main theme of Emrah's poems is absence from home. Absence of home and separation mentioned together.

Among other topics are the disloyalty of the lover, and the impossibility of finding a medical treatment for love affairs. Besides this meditation and his belief of the

sects are among other themes.

Emrah is the master of some other poets like Tokatlı Nuri, Gedâi. His poem are still being appreciate

My study, whose subject matter is the life and the works of Emrah from Erzurum who is a minstrel of our Turkish Folk litersture and lived in XIX. Contury, is prepared as a Thesis in Graduate Program in the gield of İ.T.Ü Social Sciences Institute, Pre Art Main Art Branch, Turkish Folk Dances.

This study censis of 3 sections.

In the first section, the studies were made on the works of the researchers who searched for Emrah from Erzurum, and knowledge about his life is given.

In the secand section, some examples of his works in syllabic meter (hece ölçüsü), Kalenderi, Nazire, Divan and Aruz styles are given.

In the third section, the minstrel' s folk songs that are included in Turkish Folk song repertoine are studied.

1. BÖLÜM : ERZURUMLU EMRAH

1. 1 ERZURUMLU EMRAH' IN HAYATI

Âşık tarzı "on yedinci asırdan Divan Edebiyatıyla Halk Edebiyatı ve Tekke Edebiyatı unsurlarının karışımından hasil olan muhtelit bir mahsüldür. XIX. asırdan Anadolu' da yetişmiş birçok saz şairi arasında Dertli, Bayburtlu Zihni ve Erzurumlu Emrah en tanınmışlarıdır." (1)

Erzurumlu Emrah XIX. asrın birinci yarısında yaşamıştır. Araştırmacılar, Erzurum' lu olduğu konusunda ortak bir noktada buluşmuşlardır. Kendisi divanındaki bir gazelinin sonunda :

Ne âşıklar çıkıptur Erzurum' dan lik Emrah' ı
Bu esnada hakikat bezminin üstadı ben çıktım.

beytiyle Erzurum' lu olduğunu belirtmiştir .

Erzurum' dan Yavı Nahiyesi' ne giden yol üstünde Tanbura Köyün' de dünyaya gelen Erzurumlu Emrah' ın doğum tarihi hususunda ihtilâf vardır .

Emrah' ın hayatı belirsizlik içindedir. Klasik halk şairlerinden Tokatlı Nuri ve Erzurumlu Erbabî ile aynı yüzyılda yaşamış bulunduğu, onlarla müşterek hayat sürdürdüğüne bakılırsa, 1230-1235 m. 1815-1820 seneleri arasında doğduğuna hükmedeğiz. (2)

Bazı araştırmacılar Tokatlı Nuri ile aynı yüzyılda yaşadığına bakarak 1230-1235 m.1815-1820 yılları arasında doğduğunu kabul ediyorlar. Halbuki Emrah, Tokatlı Nûri' nin ustası olduğuna göre ondan daha yaşlı olması gerekir. Kendisi şu beytiyle:

Hubb-ı dehr-i (Emrahî) müşkül maceradır galiba
Geçti sinin elli bu maceradan geçmedin

Elli yaşından fazla yaşadığını söylüyor :halk rivayetleride yaşını yetmiş beşten aşağı düşürmüyor. O halde bizim bulduğumuz kitabeye göre 1271 m. 1854' de öldüğü düşünülürse 1191-1196 m. 1781-1786 yılları arasında doğduğunu kabul etmek gerekirse de, on sekizinci asrın son yılları içinde doğduğunu söylemek daha doğru olur. (3)

Emrah saz şairleri hakkında duyduğu hikâyelerin etkisi altında büyür. Bu se-

(1) KÖPRÜLÜ, Fuat: XIX' ncu Asır Saz Şairlerinden Erzurumlu Emrah, İst. 1929, s.14.

(2) FİNDİKOĞLU, Z. Fahri: Erzurum Şairleri, İst. 1927, s.71.

(3) GÜNEY, C. Eflatun: Erzurumlu Emrah, Sivas 1929, s.12.

bepile seyahat etme arzusuna kapılır. Küçük yaşta köyünden ayrılır ve medrese eğitimi için Erzurum' a gelir.

Kelâmın fehm eylesinler bu müseddesten
Bu feyz-i almışım Emrah bir şeh-i mukaddesten

diyen Emrah, Nakşibendî Tarikatının Halidiye kolunu kuran Şeyh Halid'e bağlanarak, onun fikir ve telkinlerinden de feyz alır. Arapça ve Farsça sözcükleri, deyimleri öğrenmeye çabalar, aruz veznindeki ses dalgalanmalarını sezinler gibi olur. Fakat medresenin kasvetli ve esrarlı havasına daha fazla dayanamayarak köyüne geri döner. Köyünün kendisine yabancı geldiği hissine kapılarak, deve tüyü rengi abası, beyaz keçeden külâhını çevreleyen ince sarığıyla yollara düşer. Bayburt ve Gümüşhane' ye uğrayarak Kop üzerinden Trabzon' a varır. Pazar kapısındaki Mazlumoğlu' nun kahvesinde saz çalıp yöre halkının gönlünde yer etmiştir. Değirmendere taraflarında bir gezisinde Güleser isminde bir çingene kızına âşık olur. Fakat anne ve babası kızları Güleser' i saz çalıp türkü söyleyen sefil bir dervişe vermek istemezler. Bu yüzden oradan ayrılırlar. Âşık olduğu kızın izini kaybeden Emrah Trabzon' da kalmak için bir nedeni olmadığını düşünerek oradan ayrılır, köyüne geri döner.

"Kastamonu'da çıkan Açık Söz gazetesinde Arif Efendizâde Ziyaddin Efendi 'nin Emrah hakkındaki bir yazısına göre: Emrah hicrî 1253 / m. 1837-1838 senesinde Kastamonu'ya gelir." (4)

Kastamonu'nun zenginlerinden Alişan Bey adında bir zatın himayesine girer ve Alişan Bey'in yardımları ile aşk gücü olmaksızın bir evlilik yapar.

Emrah, Alişan Bey' e ölümünden sonra:

Bir zaman bu bezmden çok Alişanlar var idi
Çok şecaat sahibi sahip-kıranlar var idi
Böyle virane değildi gördüğüm gülzarlar
Bunda tezyin-haneler âlî mekânlar var idi
Kanda kalmış bilmezem bu gülşenin ranaları
Nice servi kadliler nevres civanlar var idi

mısralarıyla sevgi ve bağlılığını dile getirmiştir. Alişan Bey'in ölümünden sonra yanıp yıkılan Emrah, artık Kastamonu'da durmaz ve yollara düşer. Konya ve Niğde civarlarında dolaştıktan sonra Sivas' a ulaşır.

"Gelmeseydin keşki sağlık ile Sivas' a ben" diye şikâyet etse de Sivas' ta uzun süre Bengiler de Saatçioğlu Hanesi' nde kalarak, havuzlu kahvede Sivas' lıların gönlünde taht kurar. Bu şehirde Mahî isminde genç bir dula gönlünü kaptırır. Yörenin hatırı sayılır kişilerinden Hacı Ali Bey sayesinde Mahî Hanımla evlenir.

(4) URAZ, Murat : Aşık Emrah -Hayatı ve Şiirleri, İst. 1943, s.5.

Uzun yıllar mutlu bir yaşam sürerler. Mahî Hanım' ın ölümü Emrah'ı Sivas' tan ayrılmaya mecbur kılar.

Bize gam yutturdu sahhâ-yı hicrân
Bilmem bu ayrılık gider mi böyle
Ben mi tedbirimde eyledim noksan
Yoksa tecellâ-yı kader mi böyle

diyerek Sivas'tan ayrılır Tokat Niksar'a gelir.

Niksar'da da Acım Kız denen yaşlı bir kadınla evlenir ve ömrünün sonuna kadar Niksar'da kalır.

Erzurumlu Emrah'ın doğum tarihinde olduğu gibi ölüm tarihinde de birtakım ihtilâflarla karşılaşırız.

Niksar' da Karşıbağ Mahallesi Tekke Bayır' ında kabristanının başında bulunan ve Tokat ulemasından Abdurrahman Hıfzı Efendi'nin yazdığı kitabeye göre 1271 / m.1854-1855 yılında öldüğünü anlıyoruz.

Ahsenullâh şemme- i hayrül-verâ
Rahm-ı aşkta eylemiş canın feda
Fakr-ı fahrîden giyinmiş hırkayı
Hem muhibb-i zümre-i Âl-i aba
Levha-i kalbinde hikmet çeşmesi
Meb'edip dil teşneler eyler seka
Âlem-i gayb'el-guyûbun nağmesin
Ruh-i akdesten okur Davut-eda
Şair-i Rum idi gerçi ol edip
Şark ile garba okudu esselâ
Gel tavaf et Hıfzı ruh-i Kâbe' yi
İşte kabr-i hazret-i (Emrah baba)

1271 / m. 1854-1855

Buna rağmen Emrah'ın Çankırlı Şair Sabri'nin ölümü için söylediği ve :

Ey gelen bu âşık-ı dildade kabristanına
Oku birkaç fatiha, bahşet o zatın canına

beyti ile başlayan vefat tarihini bildiren son beyt :

Ben de cevher kıl ile Emrah' ı (Sabri) tarihin
Ruhu şâd olsun deyü yazdım felek divanına

olup hicrî 1277 / m.1860-1861 tarini göstermektedir.

Bu hâle göre Emrah 1277 / m. 1860-1861'de sağdır. Bu vesika kitabedeki (1271) m.1854-1855 tarihinin yanlışlığını ve ölümünden hayli sonra yazıldığı iddiasını doğrulamaktadır.

Vahit Lütfü'nün (Yeni Türk, İst. 1938 c.6,sayı 61,s.1291-1296) de Emrah'ın kitabesini yazanın Tokatlı olmayıp Köprülü Şair Hıfzî olduğunu iddia eden makalesinden anlaşıldığına göre bu Hıfzî' da XX. asır başlarında sağdır. Birçok yerler gezen Köprülü Hıfzî, belki de Halil Rami Efendi' nin Niksar' da bulunduğu sırada Oraya gelmiş ve kitabeyi yazmış olabilir. Böyle de olsa kitabenin Emrah' ın ölümünden çok sonra yazıldığını, bununla beraber yine 1271 / m.1854-1855 tarihinin yanlış olduğunu ispat eder. ⁽⁵⁾

Böylece halk rivayetlerine dayanarak yazılan kitabedeki tarihin yanlış olabileceğini belirttikten sonra Emrah'ın asıl ölüm tarihini verelim. Şimdiye kadar hiç bir müellifin dikkatini çekmeyen aşağıdaki vesika Ahmet Talat Bey'in "Halk Şiirinin Şekil ve Nevi, İst. 1926, s.93 " ve " Tokatlı Âşık Nuri, Çankırı 1933, s.183" kitaplarından çıkmıştır. ⁽⁶⁾

Fakat araştırmacılar Emrah ile aynı dönemde yaşamış olan halk ozanlarının ve çıraklarının eserlerinden faydalanmayı düşünmemişlerdir. Halbuki Emrah'a kuvvetle bağlı olan çırağı Tokatlı Nuri'nin, ustasına muhakkak bir tarih düşürmesi gerekirdi. Klasik Edebiyata ustasından daha çok vakıf olan Nuri için bu imkânsız değildi.

Keşfoldu bahar-ı çimenistan-ı nezaket
Gösterdi yine gülşene gül bu-yi letafet
Baştan başa dünyayı sürur aldı temamet
Erdikte cihan bağına ezhar- beşaret
Aldı dil-i bülbülleri bir nale-i hasret
Bilmem ne alâmettir eyâ serv-i kaamet

Matlalı ve yedi bentli müseddes bahariyesinin son bendinde :

Gördükde o serv-i kaddi nevreste nihali
Can bülbülünün kalmadı cisminde mecali
Keşfoldu sühan bağı, cihan bağı misali
Var olsun dilde hemen aşk-ı kemali
İnci ile mücevher gibi bu tarih-i sali
(Nuri) ne güzel söylemiş üstadına rahmet

1277 / m. 1860

diyerek hakiki ölüm tarihini ortaya koymuştur. Bu suretle yukarıda yanlışlığını ispata çalıştığımız kitabe tarihinin bir değeri kalmadığı kendiliğinden

(5) SALCI, Vahit Lütfü: " Âşık Emrah Hakkında Notlar," Yeni Türk, İst. 1938, c.6, sayı 61, s. 1291-1296.
(6) ONAY, Ahmet Talat : Halk Şiirlerinin Şekil ve Nevi, İst. 1926, s. 93.

meydana çıkmış oluyor. Yalnız bir nokta biraz şüpheli görülmektedir.

Emrah'ın Çankırlı Sabri için yazdığı manzume de aynı tarihi ihtiva etmektedir. Demek ki Emrah, yaşlılığına rağmen yaptığı kısa seyahatlerden birinde Çankırı'ya kadar gidip, aynı yıl içinde Niksar'a geri dönüyor. Belki de Tokatlı Nuri ölümü sırasında yanında bulunuyordu. ⁽⁷⁾

Ahmet Talat Bey (Tokatlı Âşık Nuri , Çankırı 1933 s. 59-60) şöyle diyor :

Beşiktaşlı Gedayî de Emrah çıraklarındandır.Emrah vefat ederken Nuri' ye sazını ve sözünü, Gedayî' ye de kalem ve kuvve-i hafızasını miras bıraktığını söyleyerek hayata gözlerini kapamış ve Nuri'ye Anadolu'dan çıkmamasını, Gedayî' ye de Rumeli'ye gidip oradan dönmemesini vasiyet etmiş. ⁽⁸⁾

Birçok araştırmacının kitabeye dayanarak verdiği 1271 / m. 1854-1855 yılı Emrah' ın hakiki ölüm yılı olmayıp, Tokatlı Âşık Nuri'nin verdiği 1277 / m. 1860 yılı hakiki ölüm yılıdır.

1.2 EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Şiirleri türküler halinde yayılmak suretiyle gerek edebiyatımız, gerekse müziğimizi zenginleştiren Erzurumlu Emrah'la edebiyat araştırmacılarımız yakından ilgilenmişler ve bu konuda oldukça fazla eser yayınlamışlardır. Eserlerinde Emrah'ın edebî kişiliği konusunda çeşitli görüşler bildirmişlerdir.

ORHAN URAL : " Bir halk ozanı da olsa, bellediği o karmaşık sözcükleri kullanımdan çocuksu bir kıvanç duymuştur. Onun için en büyük yitik de buradadır. Bir Pır Sultan Abdal, bir Karacaoğlan, ya da bir Dadaloğlu gibi seslenseydi halk şiirine çok değişik katkılarda bulunurdu. Erzurum'un Tanbura köyünde doğan ve " üç kot arpa beş kot çavdar eken " bir ortamın adamı oluşunu, Emrah, şiirinin söz dokusunda genellikle unutmuştur. Bu karmaşık sözcüklere yöneliş, onu halk gözünde " Ne bilgili " diye belki de avutmuştur. Böyle bir gereksinmeyi duymasa, böyle bir özentiyeye yeltenmese ne güzel olurdu. " ⁽⁹⁾

FUAT KÖPRÜLÜ : " Asıl klasik şairler kendi eserlerinin umumî meclislerde beste ile okunmasından hiç hoşlanmadıkları halde, Âşık Emrah bilakis onların büyük bir kısmını terennüm edilmek maksadıyla yazmıştır. Emrah saz şairleri arasında klasik edebiyatımızı en iyi bilenlerden biridir. Eserlerinde, başta Fuzulî olmak üzere, Nedim'in, Bakî'nin, bazı parçalarında Şah İsmail Safevî'nin, Ahmed-i Daî'nin tesirlerini görmek bile kabildir.

Emrah'ın aruz ile yazdığı ister tasavvufî mahiyette ister lâdinî mahiyette eserlerin, sanat itibarıyla bir kıymeti, bir hususiyeti olmayıp, kaba, basit taklitlerden ibaret bulunduğunu ve ona klasik bir şair denilmeyeceğini tesbit ettikten sonra, hece

(7) ÖZTELLİ, Cahit ; Sahte Şöhret Bir Ozan Erzurumlu Emrah , Ankara, 1976, s.37-38.

(8) ONAY, Ahmet Talat ; Tokatlı Âşık Nuri , Çankırı 1933, s.59-60.

(9) URAL, Orhan ; Erzurumlu Emrah Hayatı ve Şiirleri, İst. 1984, s.42.

vezniyle yazdığı eserlerin tahliline geçebiliriz. Emrah'ın asıl şahsiyetini, edebî kişiliğini gösteren parçalar bunlardan ibarettir. Mamafih, şeklen halk şiirleri tarzında yazılmış olmakla beraber, ilham itibarıyla, hatta lisan itibarıyla, klasik edebiyatın kuvvetli izlerini gösteren taklidi mahiyette şeylere, bunlar arasında da sık sık tesadüf olunur. " (10)

VEHBİ CEM AŞKUN : "Emrah kudretli bir halk ve saz şairidir. Onda görülen üstünlük biraz da bilgisinin fazlalığından ileri gelmektedir. Küçüklüğünde gelişmesine yol açan ilk bilgiyi iyi almış, kendinden evvel gelen şairlerin olgun eserlerinden faydalanmasını öğrenmiştir. O, Fuzulî, Bakî, Nedim gibi Divan Edebiyatımızın büyük şairlerini okumuştur. Bu itibarla mevcut saz şairleri içerisinde Divan Edebiyatımızı en iyi bilen şairdir." (11)

EFLATUN CEM GÜNEY : " O hem bir divan, hem de halk şairidir. Emrah'ın divan şairlerinin " estetiklerine esas olan fikirlere işlenen şiirleri mühim bir yekûn tutmaktadır. Bunların bir kısmı vaktiyle bir divan halinde toplanmıştır. Fakat (Halk Şâiri Emrah) ın halk ruhundaki güzel menbalardan ilham alarak yarattığı öyle tatlı, dokunaklı, hece şiirleri var ki, Emrahlık sıfatını kazandıran bu eserler gazellerinden ruh ve "teknik" itibarıyla daha fazla usareli, daha çok mükemmel ve binaenaleyh daha uzun ömürlüdür. Kimisi ona derviş, kimisi dahi âşık diye hitab etti. Derviş Emrah da, Âşık Emrah da şiiri terennüm için bir vasıta bildi ve her ikisi de aşkı millî dil, millî vezin ve millî zevkle terennüm etti. Derviş Emrah'ın terennümleri "nefes" oldu, "ilâhî" oldu ; Âşık Emrah'ın terennümleri de "koşma" oldu, destan oldu. " (12)

NURETTİN ALBAYRAK : " Şiirlerinde aşk, ayrılık, gurbet ve yaşadığı devirden şikâyet gibi temalar yanında tasavvufî unsurlar da önemli bir yer tutar. Vahdet-i vücûd'un medrese tarafından da kabul edilmiş görüşlerine sık sık yer veren şair, kendisinin bu konuda ilerlemiş bir mutasavvıf olduğunu iddia etmiştir. Bazen halk türkülerini, bazen de tanınmış saz şairlerini taklit etmiş, ayrıca Fuzulî, Bakî ve Nedim gibi, divan şairlerine nazireler yazmaya çalışmıştır. " (13)

MURAT URAZ : "Emrah halk zevkine ve hislerine hitap etmeyi bilmiş, heyecanlarını muhitinin hisleri ile karıştırarak muvaffakiyetle nakletmiş ve bu yüzden muhabbet ve takdir toplamıştır. Emrah'ın şiirlerinden çoğu halkın ruhunda yer etmiş, ezberlenmiş ve bestelenmiştir. Emrah, halk nazım şekillerinin hemen çoğu ile yazmış ve söylemiş, tasavvuf ve divan edebiyatlarının tesiri altında kalarak onlardaki mefhumlara riayetle ve arûzla şiir söylemeye de heveslenmiş ve epeyce de söylemiştir. Fakat bunlarda ifade ve vezin çok hatalıdır. Divan dili o devirlerin kültürünü ifade eden aruz ise, başlı başına bir ilim halini almış ölçü idi. Emrah'ın bilgisi Divan ifadesini ve aruzu hatasız kullanmaya kâfi gelecek derecede değildi. Bununla beraber aruzla yazdıklarında oldukça şöhret kazanmış birkaç parçası da vardır. Fakat Onun hakikî

(10) KÖPRÜLÜ, Fuat ; XIX. asır Saz Şairlerinden Erzurumlu Emrah, İst. 1929, s. 14.

(11) AŞKUN, Vehbi Cem ; Büyük Halk ve Saz Şairi Emrah, İst. 1942, s. 10.

(12) EFLATUN, C. Güney ; Erzurumlu Emrah Hayatı ve Eserleri, İst. 1944, s. 25.

(13) ALBAYRAK, Nurettin ; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, İst. 1979, c..III, s. 39-40.

şahsiyeti öbür halk şairleri gibi hece ile olan şiirlerinde görülür."⁽¹⁴⁾

CAHİT ÖZTELLİ : " Emrah, kendi zamanındaki divan şairlerinin bile kullanmadığı yabancı söz ve tamlamalarla yazmağa özenmiştir. Bunu bir sanat, ustalık saydığını gösteren birçok mısralarına rastlanır. Başka koşmalarından, hele divanındaki gazel, murabba, muhammes, müseddes ve müstezatlardan binlerce ağır ve terkipli ve yanlış kullanılmış kelime bulmak pek kolaydır." ⁽¹⁵⁾

PERTEV NAİLİ BORATAV : " Erzurum'un kendisi kadar bir şairi, Erzurumlu Emrah da Türk folklorunu zenginleştirmiştir. Emrah şair olarak edebiyat tarihinin malı ise de, bu gün, folklorik karakter almış ve halkın tasarrufuna girmiş bazı türkülerin asıllarını onun şiirlerinde bulduğumuz, bundan başka, menkıbevî şahsiyetine de bir halk hikâyesinin kahramanı olarak rastladığımız için onun eserleri ve şahsı folkloru da ilgilendiriyor." ⁽¹⁶⁾

Kimi ne bilgili şair desinler diye karmaşık sözcükler kullanmakla suçlanmış, kimi başka şairleri taklit etmekle suçlanmış, bu suçlamalara karşı kimileri de halk zevkine hitap etmeyi bilen kudretli bir halk ve saz şairi olarak kabul etmiştir.

Edebî kişiliği üzerine görüşlerini belirttiğimiz edebiyat araştırmacılarımızın tamamının birleştiği bir nokta var ki, o da şiirlerinde kullandığı dilin ağırlığı ve karmaşıklığıdır.

(14) URAZ, Murat : Aşık Emrah Hayatı ve Şiirleri, İst. 1943, s. 7.

(15) ÖZTELLİ, Cahit : Sahte Şöhret Bir Ozan Erzurumlu Emrah, Ankara 1976, s. 7.

(16) BORATAV, Pertev Niali : Folklor ve Edebiyat, İst. 1983, s. 42.

2. BÖLÜM ESERLERİ

2.1 HECE ÖLÇÜSÜ İLE YAZILAN ŞİİRLERİ

- 1 -

Cihan mı görünür çeşm-i uşşaka
Fırak-ı mihnette nârı yanınca
Afaka ser çekse kanma ağyara
Herkes feyiz bulur itibarınca

Sarf et ihtiyarın var iken elde
Ara ki bulasın Hakk'ı gönülde
Bu söz meşhur sözdür söylenir dilde
Kişi bulur Mevlâsın arayınca

Tut bu nasihatim elden bırakma
Gönül Beytullahı taş vurup yıkma
Çeşm-i hakaretle kimseye bakma
Eğer olursada misli karınca

Emrahî her yerde bulunur ağyar
Her kim âkil olup bu pendim tutar
Kubbenin altında ne erler yatar
El elden üstündür arşa varınca

-2-

Dedi bir pir bana pişman olursun
Razın açma Hak'tan gayri bir yerde
Vücutun mülküne sultan olursun
Sabr edersen Eyyüp misali derde

Sanma isteyenler murada ermez
Herkesin ettiği yanına kalmaz
Zâlimin zulmüne Hak kail olmaz
Ya mazlûmun ahı kalır mı yerde

İste muradını Tanrı Hudâ'dan
Tevekkül babını bekle rızadan
Yakar arşı kürsi geçer semadan
Âşıkın ahına olur mu perde

Emrah virdin olsun dilde ya gani
 Gel nâr-ı aşka ver can ile teni
 Gam çekme murada erdirir seni
 Biçare dövletin var ise serde

-3-

Rah-ı hakıkatte âşık olanlar
 Ders-i mantık içre ezber olmalı
 Bezm-i sühendane lâyık olanlar
 Nutuk kimya gibi cevher olmalı

Mürşidsiz kâmilden eş'ar umulmaz
 Dervişin aslından haber sorulmaz
 Saz u sözle asla şairlik olmaz
 Onda bir kaç türlü hüner olmalı

Âşık olup haşrolmalı meydanda
 İsmi yâd olmalı bütün cihanda
 Emrah güftar içre olan irfanda
 Sultanlık yaramaz kemter olmalı

-4-

Gönül hayli demdir cam-ı visâle
 Öyle teşnedir kim dimağlar şimdi
 Gel arzu eyleme bağ-ı cemâle
 Senin tek virandır o bağlar şimdi

Yavrumun elinde var bir siyah taş
 Yaka yırtar zülûf saçar eğer kaş
 Güzel gözlerinden döker kanlı yaş
 Yârim gelir deyü yâr ağlar şimdi

Be hey Emrah gazel döktü bu bağlar
 Vuslat-ı canansız olmaz bu dağlar
 O demleri anıp var mı bir ağlar
 Bilmem ne haldedir o çağlar şimdi

-5-

Kaşların ey yosmam çekince yayı
 Beni sayesiyle sayelendirdi
 Düşürdü başıma zıll-i hümayı
 Gör ne devlet ile payelendirdi

O mestane revîş o güzel cemal
 Dilerim Mevlâ' dan görmesin zeval
 Mihri muhabetten o kaşı hilâl
 Aşkı derunumda mayalandırdı

Çok nevres civanlar gülistanında
 Kul olmuş bekliyor'âsitânında
 Âşık Emrahî de vasf-ı şânında
 Cihan hublarını dayelendirdi

-6-

Âlim isen gel ol ilminle amil
 Tarık-i Haktır bu billâh efendi
 Sakın her dergâha sen olma sal
 Doğru Hakk' a o rah efendi

Hakk'ı bul nâ-hakı eyleme tapû
 Yâr için ağyare kılma tekâpu
 Bir kapı kaparsa açar bir kapu
 Fatihü' l-ebvaptır Allâh; efendi

Sofî ister isen cennette huri
 Getirme kalbine kibr ü gururı
 Sakın cahil sanma ey gözüm nurı
 Her fenne âlimdir Emrah, efendi

-7-

Var mı bir âşık ki cünun ilinde
 Hamuş olup dinlemeye derdimi
 Benem tek küçükten sevda yolunda
 Dertli gerek dinlemeğe derdimi

Yine göz yaşıyle derdim kazayım
 Şu firkatle taş bağrımı ezeyim
 Elim tutmaz kalem alıp yazayım
 Dilim varmaz söylemeğe derdimi

Terk eyle Emrahî yeter bu zarın
 Âlemi yandırdı ah-ı şerarın
 Şarab-ı lâlinden ister o yârin
 İçip teskin eylemeye derdini

-8-

Nezaket vaktinde, tıfıl çağında
Efsun almaz mar imişsin sevdiğim
Deryâlara döksem eylemez teskin
Bir söyünmez nâr imişsin sevdiğim

Güzellere han imişsin bir zaman
Gevherlere kân imişsin bir zaman
Cism içinde can imişsin sevdiğim
Vaktin geçmiş farımışsın sevdiğim

Emrahın sözünü gûş eylemedin
Muhabbet meyinden nuş eylemedin
Gençlikte hatırımı hoş eylemedin
Ne vefasız yâr imişsin sevdiğim

-9-

Ben bu sevdalığı gülzar içinde
Bir seher bülbül-i nalândan aldım
Hankâh-ı kevn-i bazar içinde
Çile-i sülûk-ı seyrandan aldım

Bade nuş eyledim kırklar içinde
Sermest oldum yedilerin deminden
Himmatlendim üç kimsenin feminden
Feyz-i hüsn-ü kutb-ı devrandan aldım

Emrah küşat edip dehan-ı aşkı
Ehl-i dile söyler nihan-ı aşkı
İftar eylediğim nişan-ı aşkı
Sultanlardan evvel Sultan' dan aldım

-10-

Cüda düştüm yârdan kararım yoktur
Gamzeleri cellâd kirpiği oktur
Hûride gilmanda emsali yoktur
Bir ahı gözlünün meftunuyum ben

Titreşir damarda ilikte kanım
Yaş döker demadem çeşm-i giryanım
Kime arz edeyim derd-i nihanım
Kimse bilmez kimin vurgunuyum ben

Emrah bir yâr için sarf eyler emek
 Görünmez gözüne emsali melek
 Görün kim ne afet, ne şirin melek
 Bir saçı Leylâ' nun Mecnun' uyum ben

-11-

Şad olmak dilersen ey dil-i na-şad
 Fariğ ol cihânın feragatinden
 Meclis-i devranda kalmadı bir tat
 Sefer kılmak yeğdir ikametinden

Gel dinle bu pendî ey nûr-i didem
 Bu sözü ârifler demişti akdem
 Kendi şerafetin bilmeyen adem
 Ne bilsin gayrinin şerafetinden

İhlâs ile Hakk' a olanlar bende
 Emrahî anlardır aşk ile zinde
 Eğer kabiliyet yok ise sende
 Ne faide şeyhin kerametinden

-12-

Bad-ı saba söyle o meh-i didara
 Zulmetteyim nur u ziya göndersin
 Merhamet eyleyip ben dil-i zara
 Verdiği derdlere deva göndersin

Bilmem ne sihrile o çeşm-i meste
 Eyledi gönlümü zülfüne beste
 Sitem-i firkatten hastayım hasta
 Şerbet-i vaslından şifa göndersin

Emrah hasretinden natüvan oldu
 Hazan firkatiyle sarardı soldu
 Vakitler yetişti. vâdeler doldu
 Ettiği ikrara vefa göndersin

-13-

Yine bahar geldi, donandı dağlar
 Sahralara döndü yolu yosmanın
 Bahçelerde fidan gibi salınır
 Sarmaya münasib beli yosmanın

Başım alıp bilmem nereye varsam
Varsam da bir zaman eğlenip kalsam
Gülgûn dudakların ağzıma alsam
Akar leblerinden balı yosmanın

Emrahî der öldüğümü bilseler
Suyun ısıtsalar, tenim yusalar
Sal ağacım yol üstüne koysalar
Geçerken uğrasa yolu yosmanın

-14-

Saray-ı vahdette seyr-i mülûki
Mahrem-i raz olan tercüman anlar
Çile-i batında seyr-i sülûki
Muhibb-î hakikat dervişan anlar

Yoktan var eyledi kâinatını
Gönderdi ayat-ı beyyinatını
Mekândan münezzeh zat-ı pakini
Ne vaiz fehm eder ne insan anlar

Her işi fehm eder dil-i fettahın
Odur ruşen eden aşk-ı mishâbın
Ulûm-ı esrardır dersi Emrahın
Anlarsa bir ilmi arifan anlar

-15-

Gel dost Allah için dinle kelâmın
Gider isen nazlı yâre haber ver
Onun hasretinden bülbüller gibi
Duş olmuşum ah ü zare haber ver

Galiba evvelki mihri soğuttu
Vefayı terk etti cefayı tuttu
Hercaî meşreptir belki unuttu
Kul olduğum o hünkâra haber ver

Emrahî bilmez mi ruhları alim
Gece, gündüz sensin fikr ü hayalim
Eğer rahme gelüp sorarsan hâlim
Derdimend-i sad hezare haber ver

Esrar-ı ilâhi, ey dil-i şeyda
 Aşk ile bakılırsa yanıklardadır
 Kayd-ı ukba olup terk-i masiva
 Ezel ikrar veren sadıklardadır

Nakt-i canın ile cananın telef
 Kuy-ı visalinde bula bin şeref
 Bil ki lâ- mekândır bab-ı men aref
 O babın miftahı âşıklardadır

Emrah ezel etmeş ezber-i aşkı
 Haşre dek kapanmaz defter-i aşkı
 Cam-ı hakikatin ekser-i aşkı
 Şarab-ı Elest'ten kanıklardadır

Gül için ah etme ey zağ-ı siyah
 Akın etme o gülşene bizimdir
 Biz bağı bekanın bülbülleriyiz
 Bilmez misin o kâşene bizimdir

İsmimiz bülbüldür irfan içinde
 Okunur defter-i divan içinde
 Biz ehl-i seyyahız devran içinde
 Toplarız ab ile dane bizimdir

Emrah bu sözlerin bir sırr-ı hikmet
 Kutb-u hakikate hakdır nasihat
 Mevrus-ı pederdir bizlere cennet
 Gireriz elbette hane bizimdir

Hakikatte zaman mekân yoğiken
 Zamansız mekânsız zamanda idim
 Âdemde âlemde nişan yoğiken
 Cibâl-i âdemde bürkânda idim

Bu mana zahirdir âşık'ı safa
 Olar ki hakkıyla kılar musaffa
 İrade olmadan nun ile kafa
 Kaf ü nun içinde nihada idim

Evveli Allah'tır vahid ü kahhar
Murad etti gencin eyledi izhar
Yarattı bir tane cevher-i şehvar
Lemaân -i dürr-i rahşân idim

Sâni-i hakikat oldu lemyezel
Fesubhânellezi aizzü ecel
Nur-ı Muhammed'dir cümleden evvel
İnandım billâhi imanda idim

İbtida Habib'in halk etti ol Hak
Âlemi ol nura kıldı müstağrak
Nurunun yüzünü eyledi mutlak
Nur ile nur oldum nuranda idim

-19-

Haleb'den gelmiştir dalı
Öter bülbül gibi dili
Yemenden alınır teli
Şeytan bunun neresinde

Aşkın nârına dalmışım
Mürşid-i kâmil görmüşüm
Dersimi pirden almışım
Şeytan bunun neresinde

Tarikata bende oldum
Taliblere bir bir sordum
Hakikat yolunda kaldım
Şeytan bunun neresinde

Er isen yolunu göster
Gizleme kendini göster
Er olandan nişan ister
Şeytan bunun neresinde

Müftü gibi yalan demez
Söyler dili dolan bilmez
Hâkim gibi haram yemez
Şeytan bunun neresinde

Âl-i üryan dır ceddimiz
Mürşid-i kâmil kendimiz
Tarikat yolu bendimiz
Şeytan bunun neresinde

Tarikat yolu bend oldu
Söyleyen Emrahî oldu
Derde sırrım yürek oldu
Şeytan bunun neresinde

-20-

Ey saki-i sahib-vefa
Devret şerâbım bu gece
Çal mutrib sen de bir hava
Gör inkılâbım bu gece

Can müptelâdır varına
Mailim zülf-i tarına
Yandım harım-i nârına
Seyr eyle tabım bu gece

Nûş ettim aşkın dolusu
Ref oldu gönül kaygusu
Uyandı bahtım uykusu
Ne tatlı hâbım bu gece

Güftare mail olmuşum
Ruhsare nail olmuşum
Dildare vasıl olmuşum
Feth oldu babım bu gece

Her dem olmaz gönül muğber
Bahta güler ol gonca-ter
Gösterdi mihrinden eser
Bak aîtabım bu gece

Emrahî çok kıldım dilek
Kâm üzre dönmez bu felek
Mahbubumdur ta subha dek
Güftar-ı nabım bu gece

-21-

Dil mülkü senindir ey şeh-i huban
Yeter anı yakıp harab et imdi
Eğer sadakatli yâr isen bana
Bana bir teselli cevab et imdi

A kuzum çok nazdan âşık usanır
 Vefasız sevdadan gönül bulanır
 Bu kadar cefaya can mı dayanır
 Hele bir de kendin hesap et imdi

Yaptığım cefayı eylesem tekrar
 Sabah-ı haşre dek olunmaz tahrîr
 Gamzenle rahmetin, lebinden emzir
 O günah, gel bir de sevab et imdi

Emrahî çekmekte aşk ile sevdan
 Gün-be-gün artmakta derd ile hicran
 Eğer aşkından yoksa bir pervan
 Bari bir Allah'tan hicab et imdi

-22-

Gül yüzünü görüp divane oldum
 Beni mahzun etti sevda dediğim
 Cemalın şem'ine pervane oldum
 Salarım kendimi nâre sevdiğim

Nazar kıl âşıkâ ömrümün varı
 Sinem zahmine merhem ol gayri
 Gel kerem et bana lütfeyle bari
 Sensin her derdime devâ sevdiğim

Sen saçı Leylâya olmuşum Mecnun
 Görmedim sen gibi bir güzel toygun
 Bu Emrah garibi eyleme mahzun
 Rızâ olmaz buna Hüda, sevdiğim

-23-

Ne me' va olduğun şehri hakikat
 Cennet-i irfane girenler bilir
 Seray-ı vahdette vardır ne zinet
 Ana malik olan erenler bilir

Edenler sultana kurbiyet hasıl
 Olur mu anlara bir nesne hâil
 Hilkatle Hâlik'infarkın ey gaafil
 "Men aref" sırrına erenler bilir

Hâlika subuhu eyle sücudu
İklim-i bekada bul melekûtu
Meclisi makamı kuds-i lâhutu
Emrah can göz ile görenler bilir

-24-

Mürşid-i kâmile eylersen hizmet
Riyadan kurtulur, alırsın himmet
Kendisin bilmezle eyleme ülfet
Arif ol mekteb-i irfane yürü

Ehlulah yoludur ran-ı tarikat
İrişir maksuda edenler hizmet
Azizim var ise sen de bir niyet
Mert olup bu yolda merdane yürü

Erer marifete dillerin sâfı
Eğer saf-dil isen bu sözler kâfi
Dinle sen beyhude eyleme lâfi
Hemen var gayret-i imane yürü

Emrahî her kâre eylemez heves
Eğer arif isen şöyle bir nefes
Muhabbet riştesin masivadan kes
Var kendi hâlinden mestane yürü

-25-

Sevmişim bir canı bir nev-civanı
Bulunmaz akranı dürdanedir bu
Misli yok Maçin'de....Çin' de
Güzeller içinde bir danedir bu

Ey çeşmi mestane kaşı kemane
Kalma gel bir yane ah u figane
Görmemiş zamane böyle fettane
Cennet' ten cihane nişanedir bu

Seversen Allah'ı hubların şahı
Ahuya hargâhı etme nigâhı
Sevmişim billâhi sen hüsn-ı mahı
İncitme Emrahı divanedir bu

2.2 GAZELLERİ

Gazel, sözlük anlamı " Kadınlarla âşıkane sohbet etmek" olan Arapça bir sözcüktür. 5-15 beyit arasında değişen Arap edebiatı nazım şekillerindedir. İlk beyitine Matla' son beyitine Makta' , en güzel beyitine Beytü'l-gazel ya da Şâh-beyt (Şeyh beyt) denir. şâirin mahlasının geçtiği beyite Taç Beyit denir. Konusu aşk, şarap, tabiat ve kadındır.

-26-

Şarab-ı aşkı ey sakî içen mestanelerden sor
Demadem bi-tekellüf nuş eden peymanelerden sor
Bu âdetler sorulmaz mescid içre muhtekiflerden
Hava-yı hayu huyi köşe-i meyhanelerden sor
Hazin-i suz-i aşkı sorma bülbülden seherlerde
Şeb-i zulmette hicrile yanan pervanelerden sor
Muhabbet lezzeti bilmek dilersen sende Emrahî
Zehî canan için canın veren merdanelerden sor

Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün

-27-

Ruhundan renk alıp gülşende güller rengi al olmuş
Hicabından kızarmış laleveş tağyir-i hal olmuş
İşitmiş şive nazın işve nazın kadd-i mümtazın
Deminden andelip tarhile dembeste vü lâl olmuş
Kaşın garrasını taraf-ı külahtan seyr edüp mehnev
Dolaşıp başım üzre vech ki incelmış ay olmuş
Adem şehrinde mi ser çektin a servi kanet sen
Melâhatta senin hüsnü kemalin bî-zeval olmuş
Serv-i kadd-ı hiramı saldı kavgalar gülistane

Ne gül kalmış ne sünbül derneğin tek paymal olmuş
Tamam etmiş debistan-ı hüsünde dürr-i mahbubu
O tıfl-ı naz perverdim acep şirin mekal olmuş
Meğer araste kılmış tıfıldan taye-i nazın
Her endamında her naz-ü nezaket ber-kemat olmuş
Nola kalsa kıyamet bağının serkeşleri hayret
Kıyamet kaddin ey afet nigâhım bî-misal olmuş
Şebi dicüre dönmüş her günüm sevda-yı zülfünle
Siyah giysuların vafında Emrah bi-mecal olmuş

Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün

-28-

Bakışların civanın aynı ahuya yakıştırmış
Dü çeşm-i fitneliğin fenn-i caduya yakıştırmış

Mukavves kaşların ar eyleyüp çeşmi cihan bine
 Nazar kıldım hilâli mahı ebruya yakıştırmış
 Nezâket camesin baştan ayağa geymiş eğnine
 Libas-ı kaddine kaddin-i dilcûye yakıştırmış
 Bu tarz ile meğer meşşate-ı kudret bezenmiş kim
 Her endamın münâsiple o mehruya yakıştırmış
 Bu nazmı tane tane dür gibi şerh etmiş Emrahı
 Dizüp bir rişte-i aşk ile incuye yakıştırmış

Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün

-29-

Medar-ı iftihardır bu şehrin pir-i Şabanı
 Bütün menkuştur dillerde sıyt-ı nam-ı zişanı
 Veliyullahtır hacet revadır feyz-i saridir
 Sülûk it dergâh-ı ebvabına ey merd-i irfanî
 Irak, Bağdat, Buhara, Maveraünnehre salmıştır
 Muvafıktır tariki şer'i pake rah-ı erkânı
 Ziyâretgâhıdır bilhassa halkı Kastamoninin
 Tazarru günü daim azmederler şeyh-u şübbanı
 Mürıdanı yanar pervanelerdir şem- i cemi' inde
 Gürûh-u aşıkının tende cam canda cananı
 Makâm-ı ihtiramı türbe-i müşkini arama
 Hayatı nev verir bu beldeye ruhanî cismanî
 Şükür Emrahı ali türbesinden ahz-ı feyz ettim
 İlahi dur kulma himmetinden bu sena-hanı

Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün

-30-

Yine bir hûri sıfat sûre-i rahmânı okur
 Okudukça aşıkın katline fermanı okur
 Dehen-i tenki açınca yere inci saçılır
 Ne nezaketli gülüm, bahri gülistanı okur
 Yine bazar-ı muhabbette okur bu gazeli
 Her kim eltaf ile bu nazm-ı dirahşanı okur
 Gel gönül, gel varalım mecliste hazır olalım
 Hafızım şimdi gelir, Hazreti Kur' anı okur
 Dilerim hayr ile yâdeylesün Emrah adını
 Bugün ol âfet-i can huylara meydanı okur

Feilâtün / Feilâtün / Feilâtün / Feilün

-31-

Dostum bir an tecelli etse bi- pervâ bana

Gün gibi zâhir olur dünya değil ukba bana
 Ol kadar dolmuş gözüm gönlüm hayali yâr ile
 Kande baksam vech-i yâri gösterir eşya bana
 Tab-ı aşk ile içim dışım kamu pür nurdur
 Zerre gelmez şule-i mihr-i cihân-ara bana
 Gitti aşım mestü hayrânım lebin atşanyım
 Sanma kim tesir kılmıştır meyl-i sahba bana
 Neylesin Emrah sensiz huri aynı cenneti
 Asitan-ı devletindir sevdiğim me' va bana

Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

-32-

Ey melek sîma bu gün devran senindir sen benim
 Bağ senin, bağban senin, gülşen senindir sen benim
 Var ise canımda meylin söyle kurban eyleyim
 Sen güzeller şahısın ferman senindir sen benim
 Bunca yıllardır senin aşkınla gezdim serseri
 İşte geldim ramına mihman senindir sen benim
 Dergâh-ı divanına yüz tuta geldim kul gibi
 Ok senin sine benim ihsan senindir sen benim
 İstemem sensiz cihanın varlığını Emrah yine
 Tende canım hasılı canan senindir sen benim

Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

2.3 KALENDERİLER

Kalenderî, aruzun mef'ûlü / mefâ'ilü | mefâ'ilü / fa'ûlün kalıbıyla gazel, mu-
 rabba, muhannes, müseddes biçiminde yazılan şiirlerdir. Özel bir ezgiyle okunur.
 Uyak düzeni, divan ve semâinin ayıdır.

-33-

Gel meclise sufi hele bir dinle bu sazı
 Fehmet ki bu sazın nedir Allah'a niyazı
 Hak Hak çağırır telleri burdukça kulağı
 Ârif olan anlar bu rumuzatı, bu razı
 Müfti anı fetva ile nehy eylemiş amma
 Kadiya danıştı bu gün ol verdi cevazı
 Sal boynuna cürmün, anı tapşır bir imama
 Bilmezse eğer kaide-i şart-ı namazı
 Emrah bu sülûk ile iren irdi kemale
 Tahkik irer gün be gün elbette mecazı
 Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fâûlün

-34-

Ey kadd-ı semen kamet-i balâ olacaksın
 Bu hüsn ile bir şuh-ı dilâra olacaksın
 Olmaz sana efkenderin haddi hesabı
 Nev hande-i güller gibi rana olacaksın
 Ger akıl isen derdimi kıl gûşune menkuş
 Eltaf ile elfaz ile yekta olacaksın
 Sahbasını nuş itsen eğer piri azizin
 Bir katresin amma yedi derya olacaksın
 Emrah sana ilham ile mahlâs dedi (Nuri)
 Nuri gibi isminle müsemma olacaksın

Mefûlü / Mefâilü / Mefâilü / Fâülün

-35-

Meyleleme yâd illere Allahı seversen
 Faş etme beni dillere Allahı seversen
 Billahi gültüm ben seni gülden sakınırken
 Gösterme yüzün güllere Allahı seversen
 Sen şah cihansın, kerem et gezme havayı
 Na-mahreme arzeyleme ol mah-i likayı
 Değdirme siyah zülfünü her bad-ı sabayı
 Salma beni müşgüllere Allahı seversen
 Sular gibi her yana sakın çağlayıp akma
 Hasrette gönül şehrini ateşlere yakma
 Emrahı gönülden çıkarıp gayriye bakma
 Meyleleme yâd illere Allahı seversen

Mefûlü / Mefâilü / Mefâilü / Faülün

-36-

Etti beni bir yâr perîşan iki yüzden
 Kâküllerin ettikçe perîşân iki yüzden
 Yüz kere niyaz eyleyip ayağına düştüm
 Öptürmedi bir kez bana canın iki yüzden
 Bir yana fırak ateşi bir yana da mihnet
 Yaktı beni bu ateşli hicran iki yüzden
 Bu çevre bedel bir de kerem kıl dedim ey şuh
 Olmaz dedi saillere ihsan iki yüzden

Âlemde benim suret-i ikbalimi bir gün
Göstermedi ayine-i devran iki yüzden
Emrah olur elbet anın akranına faik
Bir bendeye lütfeylese canan iki yüzden

Mefûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Faûlün

-37-

Canâ bizim esrarımız imlâlara sığmaz
Binde biri yazılsa da inşalara sığmaz
Âşıқта olan hüzn ü elem derdile mihnet
Neşrolsa eğer kûh ile sahralara sığmaz
Ta gecede hasretle akan tane-i eşkim
Bir katredir amma yedi deryalara sığmaz
Bilmez misin esrar-ı sen ey sofî-i salûs
Bir kalbe sığan dar olan eşyalara sığmaz
Mevlâyı seversen beni dâr itme gönülden
Emrah meni sevdi diye dünyalara sığmaz

Mefûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Faûlün

-38-

Mest etti beni gözleri mestane güzeller
Ol gonca dehen dişleri dürdane güzeller
Bir bakmada baştan çıkarıp aldılar aklım
Bakışları cadu gözü mestane güzeller
Güller açılır reşk ile bülbül eder efgan
Azmeyleyecek seyri gülistane güzeller
Bin naz ile gezdikte o iklim-i hüsün de
Gördüklerini ettiler efsane güzeller
Çok âşık-ı dil haste-i divane ederler
Emrahı nice kılmayı divane güzeller

Mefûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Faûlün

-39-

Baktıkça güzel gözlere mestane doyulmaz
Bir gonca dehen lebleri mestane doyulmaz
Sarsam belini gül yanağın alsam
Emdikçe beyaz sim gibi gerdane doyulmaz

Bir kaşı keman olsa benimle bile her yar
 Sürdükçe safa meclis-i yarana doyulmaz
 Doldursa bize badeyi bir dilberi saki
 Sundukça meyi neşe-i fincane doyulmaz
 Emrah güzelim koynuma girdikçe soyunsa
 Sardıkça belin sine-i üryana doyulmaz

Mefûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Faûlün

-40-

Dil milkini cana yine sahraya yürüttüm
 Mecnun gibi aklım reh-i sevdaya yürüttüm
 Düştüm yine sevdasına bir nev nihain
 Göz yaşımın ırmağını deryaya yürüttüm
 İmlâya getirmek anı müşkül görünürdü
 Kilk-i hünerim nüsha-i esmava yürüttüm
 Bildim ki bu iş züht ile takva ile bitmez
 Atıp kademim meclis-i sahbaya yürüttüm
 Emrah ne çiçek olduğun âlem bilir elbet
 Nalemdede olan nameyi dünyaya yürüttüm

Mefûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Faûlün

-41-

Cana beni söyletme bugün pek kederim var
 Sermayei dükkâna sıvadım zararım var
 Ağyâr ile mahfice varıp dün gece ey gül
 Nettin ise ketm etme sakın hep haberim var
 Lûtf eyle buyur bezm-i fakıraneme bir şeb
 Gel gör ki seninçün nelerim var nelerim var
 Gel var ise ey yâr bana cevri itabın
 Billahi benim de sana Ah-ı şerarım var
 Hor görme beni kim seni hor görmeye Tanrı
 Fehm eyle ki bir pâk nazardan nazarım var
 Emrah nola varım ki yol el-minnetü lillâh
 İnciye mukabil dehenimde hünerim var

Mefûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Faûlün

2.4 NAZİRELER

Nazire, bir şairin şiirine başka bir şairce aynı ölçü uyak ve redifte yazılan benzerine denir. Divan şairlerince bir şairin şiirini tanzîr etmek, ona karşı bir saygı duyulduğunu ve onun şiirinin ve üslûbunun beğenildiğini anlatmak içindir.

-42-

Çün tuttu haset dâmenin asrın ümerası
Döktü yere yüz suyunu dehrin fukarası

Ey pır-i mugan yanmaz idin su gibi nâra
Yaktı beni bu muğbeççenin işte şurası

Anın ile ben ahz ü i' tâ eylerim ammâ
Olmazsa eğer gayrı ile bey ü şîrâsı

Ketm etme gönül söyle cevabın şuaraca
Pend-i suhanı saklama geldikçe sırası

Emrah basalı kişver-i Rûm içre ayağın
Fehm etti gazel veznini Türk' ün şuara
Bâki' ye Nazire

-43-

Bir zaman bu bezmde çok alî-şânlar var idi
Çok şecâat sahib- kıranlar var idi

Böyle virane değildi gördüğüm gülzarlar
Bunda tezyin-haneler âti mekanlar var idi

Kande kalmış bilmezsem bu gülşenin ra' naları
Nice servi kadliler nev-res civanlar var idi

Şahsar-ı goncada güller güllerdi naz ile
Nağmeler ağaz eden bülbül- zebanlar var idi

Çeşm-i seylâbım gibi leyl ü nehar Emrah benim
Her taraf çağlar gider ab-ı revanlar var idi

Nedim' e Nazire

++

Şevk-ı aşkı ehl-i şevk almış dem-i peymaneden
Anın için bir kadem geçmez der-i meyhaneden

Cezbesinden ney figan eyler sürahî dem çeker
Her ne dem kim nâreler zâhir olur mestânen

Can gözüyle seyr edip aşk-ı hakiki fark eden
Terk eder can ü cihan şema yanan pervaneden

Çıksa hâk olsa teni suz-i firakınla senin
Tâb-ı aşkın haşre-dek çıkmaz dil-i vîrânedan

Ger merâmın perr ü bâi açmaksa Emrah kıyana
Nice mürgiler uçurdum ben bu kırgın lânedan

Şah İsmail'e Nazire

-45-

Habiba mihr-i mahbubun deminden bu zeban söyler -
Çünan kim kutb-ı irşadın dilinden arifan söyler

Nedir bu matlab-ı a' lâ nedir ya maksad-ı aksa
Bu sırrın remizini dana olanlar bi-güman söyler

Görenler suret-i eşyada vech-i baki didârın
Cematullahı evsaf eyleyip zahir nihân söyler

Hakikat mektebinden ders-i aşkı almayan âşık
Özün bilmez sözün bilmez ne söylerse yalan söyler

Hakikatle derunu öyle memlûdur ki Emrah'ın
Lisan-ı tercemansız şerhedip mu'ciz beyan söyler

Akkirmanlı Nakşi' ye Nazire

-46-

Sakiya sorma bana keyfiyyet-i sahba nedir
Öyle mestim ki taakkul kılmazam dünya nedir

Hor görtüp rüsvalığım ta' n etme ey zahid beni
Fehm eder mi mest olan şeyda nedir rüsva nedir

Gerçi aşıklık kılan çoktur bu bezm-i aşkta
Lîk bilmezler sebât-ı aşk nedir sevda nedir

Fark eden a'lâyı ednayı dilâ âşık değil
Aşık ol kim bilmeye a'lâ nedir edna nedir

Çünkü bildin mahvolur eşya kalır sultan-ı aşk
Bilmezem Emrah senin gönlündeki dâvâ nedir

Fuzûli' ye Nazire

DİVAN:

Arurun, fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün kalıbıyla gazel, murabba, mu-

hammes, müseddes biçiminde yazılan şiirlerdir. Saz şairlerince özel bir ezgiyle okunur. Musammat olanları da vardır. Divana saz şairleri divanî de derler.

-47-

Dilberâ bir kadd-i bâlâsın güzellerden güzel
Buy-i güldür çeşm-i şehlâsın güzellerden güzel

Zümre-i huban içinde yoktur akranın senin
Bir mücevher dürr-i yektâsın güzellerden güzel

Sinesi bağ-ı İrem gonca femsin nazenin
Dişleri lü'lü-yi lâlâsın güzellerden güzel

Şerm eder hüsnün görende nüh felekte aftar
Verd-i ter bir şuh-ı ra'nasın güzellerden güzel

Gül cemâlin cennet-ül-me' vâya teşbih eyledim
Bağ-ı aşkta kaddi tûbasın güzellerden güzel

Hubluğü teknil sana vermiş Hüda-yı Lem-yezel
Zümre-i uşşakta balâsın güzellerden güzel

Her nice medh eylesem Emrah seni canım fakat
Bir cefakâr âlem-arasın güzellerden güzel

Ey melek sima bugün devran senindir sen benim
Gül senin gülşen senin handân senindir sen benim

Var ise canımda meylin söyle kurban olduğum
Sen güzeller şâhısın ferman senindir sen benim

Bunca yıllardır gezerdim hasretinle serseri
İşte geldim kapına mihman senindir sen benim

Dergeh-i divanına yüz tuta geldim kul gibi
Ok senin sîne benim ihsân senindir sen benim

Neylerim sensiz cihânın varlığını Emrah ben
Tende cânım hâsılı cânân senindir sen benim

ARUZLAR :

-49-

Mütezat

Aşk-ı ezeli aşıkâ ilham-ı Hudadır
 Bir neşve nümadır
 Tahkik gönül şehri bir nur-u ziyadır
 Münhacı hüdadır
 Her kimdeki var lezzet-i aşkın cevâlanı
 Eyler deveranı
 Esması anın bu dil-i uşşaka cilâdır
 Hem ruha gıdadır
 Vaiz bana vasfeyleme cennet ile huri
 Bilmem o huzuru
 Âşık olanın aşk ile matlûbu rızadır
 Bakisi havadır
 Hace beni men'etme cünuniyet-i aşktan
 Verdîrsem o meşkten
 Bu cebe-i aşk âşıkâ bir özge edadır
 Bilsen ne sefadır
 Zahit beni ta'neyleme kim mescide gelmez
 Rah-ı Hakkı bilmez
 Ben mutekifim köşe-yi meyhane banadır
 Mescitte sanadır
 Bir dil ki bilir aşkı hakikat haberinden
 Söyler eserinden
 Elbette o dil beyt-i nazargâh-ı hudadır
 Kal ehli cüdadır
 Emrah güher izhar edip ehl-i nazar ister
 Yani dürer ister
 Haki deri cânân da gerçi fukaradır
 Amma şuaradır
 Ey gülşen-i cennette biten vird-i taravet
 Vay bu ne letafet
 Cennette mi ser çektin ayâ serv-i kamet
 Bilmem ne alâmet
 Sen padişah-ı kişver-i mahbub-u cihânsın
 Sultan-ı zamansın
 Dil mülkü senin tahta cülûs eyle. adâlet
 Ey şah-ı vilâyet
 Benden sakımp ruyunu zülfüne bürünme
 Ağyare görünme
 Hüsnünde ki var bunca nezâketle sabahat
 Allah' a emanet
 Cana bu nezaket. bu letâfet bu ne zîba
 Şol nev arûs âsâ
 Yoksa ki bezetmiş seni meşşâta-i kudret
 Vermiş sana ziynet
 Emrah sana bülbül gibi ey ruhları gülğün

Bin can ile meftun
Gel padişahım başım için eyle inayet
Kıl nâil-i vuslat

-50-

Bihamdillâh bugün ol nazeninim hoş dehanından
Bana bir merhaba verdi
Dil-i endûhuma ol merhaba şirin zebanından
Nihayetsiz safa verdi
Kaza şimşir-i müjgânın havale kıldı çeşminden
Vücutum kalesin yıktı
Terâhhüm kıldı. derman etti lâl-i dür- feşanından
Şarabından şifâ verdi
Visal ikrar idüp ol nev cevânın bu perişana
Meğer kim gelmiş imana
Der-aguş it deyu emreyledi ince miyânından
Sarılmaya rızâ verdi
Şeb-i yelda gibi şeb vasılı ir gördü ol meh-ru
Kamer fânus-ı ihfâda
Heman ref ettiebrin çehr-i mah-ı tabanından
Münevver renk ziya verdi
Kadeh peymanesin sakî ki ben nuş ettim Emrah'ı
Ezelden mestü medhûşum
Bana aşkın şarabım bir güzel bezmin nihânından
Kadeh pür lep cabe verdi

SATRANÇ :

-51-

Sevdi gönül bir püseri
San'atı terzi güzeli
Hüsünü bir muhtasarı
Şerh ederek söylemeli

Matlâının faikini
Sohbetinin lâyıkını
Ben gibi bir âşıkını
Eylemiş aşkıyla deli

Tutuldu dilim diline
Gözlerinin nemlüsüne
Perçeminin bir teline
Deste-i reyhan demeli

Süslüce püsküllü fesi
 Görmeden oldum sevesi
 Sim ü zere çok hevesi
 Bilmem anı nişlemeli

Mâliyim mahcebine
 Durma sarıl gabgabına
 İçliğinin her cebine
 Dökmeli altın küpeli

Bu işi kanun idelim
 Gönlümü memnun idelim
 İğnesin altın idelim
 İncimesin nâzik eli

Şehir içre süslü gezer
 Âşıkının bağırm ezer
 İğnesi hem yüksüğü zer
 Goncesi sim işlemeli

Oynaşarak taze ile
 Aynalı yelpaze ile
 Bir gümüş endâze ile
 Ölçmeli ol inci beli

Dikse dikiş nâz ederek
 Hem utanıp hem gülerek
 Söyledi canım diyerek
 Yıyesim geldi o dili

Yoktur işinin kötüsü
 Yüzünün ağı ütüsü
 Nâzeninin mis kokusu
 Nâzenin olmuş ezeli

Duhter veş penbe dehen
 Nâzik eda hokka dehen
 Bir mecdiye virüben
 Bir öpücük istemeli

Kâh ezilir kâh büzülür
 Kâh güzel veş hem süzülür
 İncedir ey dil üzülür
 Çoksa sıkıp öpmemeli

Sofrasına kilm ki konar
Nârına elbette yanar
Bûse ile dilmi yanar
Ağuş edip dişlemeli

Meclisine gelmez ise
Şevke erüp gülmez ise
Doğruca söylemez ise
Bak o zaman neylemeli

Söz olmaz onun sözüne
Kaşları şehla yüzüne
Hasılı dünya yüzüne
Gelmemiş asla bedeli

Mâderinin nesli peri
La' li Bedehşan güheri
Galiba onun pederi
Huri ve gılman demeli

İsmi anın diyemem
Çekmesin ol gonca elem
Üçyüzona düştü rakam
Ebedi harfi temeli

Çağırır Emrah'ı Habib
Koyma beni bundan garib
İsterisen derde tabib
Zikride gör lem-yezeli

3. BÖLÜM REPERTUARA ALINAN TÜRKÜLERİN MÜZİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

TÜRKÜLERİ :

Bir sabah uğradım
Gönül gurbet ele varma
Uykudan uyanmış
İnceden ince
Bundan sonra ben o yâre küskünüm
Dost eline gidem durnam
Çığırsır bülbüller
Ne feryad edersir divane bülbül
Tutam yâr elinden
Bugün ben bir güzel gördüm
Bad-i saba selâm söyle o yâre

YAHYALI KEREM (KEREM)

Türk halk müziği repertuarının % 90' ına yakını Yahyalı Kerem (kerem) ayağı oluşturmaktadır. Bütün yörelerde rastlanır. Dizisi inicidir. Karar sesi lâ'dır. Türkiye tiz lâ veya üzerinden başlanır. Donanımında si bemol ve fa diyez arızaları alır. Geline Bak Geline, Yaylalar İçinde Erzurum Yayla, Yüce Dağ Başında Bir Koyun Meler gibi türküler örnek olarak verilebilir.

KOŞMA

Halk Edebiyatı nazım biçimleri içinde en çok sevilen ve kullanılan koşmadır. Hece ölçüsünün (6+5) ya da (4+4+3) duraklı kalıbıyla yazılır. Bu kalıpların karışık olarak kullanıldığı koşmalar da vardır. 4 dizeli bentlerden oluşur. Dörtlük sayısı en az üçtür. Genellikle 3 ile 5 arasında değişir. Dörtlük sayısı beşten artık koşmalara da rastlanır. Uyak düzeni birinci dörtlüğün dışında bütün dörtlüklerde aynıdır. Uyak düzeni genellikle şöyle olur.

b a b a c c c a d d d a ...

İlk dörtlüğün uyak düzeni x a x a ya da b b b a biçiminde olabilir.

Şair koşmanın son dörtlüğünde mahlasını söyler.

(4+ 3) yedili ve (4+4) sekizli kalıpla yazılmış koşmalar da vardır. Bunların koşma olarak gösterilmeleri ezgilerinden dolayıdır.

Koşmalar ezgiyle okunuşlarına göre çeşitli adlar alır. Acem koşması, Kerem, Kesik Kerem, Gevherî gibi...

Koşmalar genellikle lirik konularda yazılır. Aşk duyguları, üzüntüleri, acıları, sevgiliye kavuşma isteği, ayrılıktan yakınma, doğayla ilgili türlü duygu ve düşünceler hep koşma ile anlatılmıştır.

SEMÂÎ

Halk şiiirinde hece ölçüsüyle ve aruz ölçüsüyle yazılan iki türlü semâî vardır. Hece ölçüsüyle yazılan semâîler koşma tipine benzer. Uyak düzeni aynıdır. Yalnız aralarındaki ayırım dizilerinin hece sayısı bakımındandır. Semâîler hece ölçüsünün sekizli kalıbıyla yazılır. Ya (4+4) duraklı ya da duraksız olur. Dörtlük sayısı 3 ile 5 arasında değişir. Dörtlük sayısı beşten artık semâîler azdır.

Semâîlerde daha çok sevgi, doğa, güzellik gibi konular işlenir. Koşmaya göre daha canlı ve kıvrak bir üslûbu vardır. Semâîlerin de kendine özgü bir ezgisi vardır ve bu ezgiyle okunur.

3.1

BİR SABAH UĞRADIM

(1)

BİR SABAH UĞRADIM GÖL KENARINA
SUNAM BENİ GÖRDÜ YÜZMEYE DURDU
ÇURPUNU ÇURPUNU ÇIKTI KENARA
ELÂ GÖZLERİNİ SÜZMEYE DURDU

(2)

İSTEDİM KENDİMİ O GÖLE ATAM
ELİMİ UZATIP YAVRUYU TUTAM
BİR HAYAL EYLEDİM KIYIDA YATAM
MUHANNET GÖYNÜMÜ ÜZMEYE DURDU

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 896
İNCELEME TARİHİ: 10/2/1975

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

YÖRESİ
DİVRİK

DERLEME TARİHİ
4/9/1974

KİMDEN ALINDIĞI
AZİZ PALA

BİR SABAH UĞRADIM (Halay Havası)

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

SÜRESİ :

(SAZ.....)

BİR SA BAH UĞ RA DIM GÖL KE NA A RI NA
İS TE DİM KEN Dİ Mİ O GÖ LE E A TAM

SU NAM BE Nİ GÖR DÜ YÜZ ME YE E DUR DU
E Lİ Mİ U ZA TIP YAV RU YU U TU TAM

ÇUR PU NU ÇUR PU NU ÇIK TI KE E NA RA
BİR HA YA LEY LE DİM Kİ Yİ DA A YA TAM

E LÂ GÖZLE Rİ Nİ SÜZ ME YE E DUR DU
MU HAN NET GÖY NÜ MÜ ÜZ " " " " " "

(1)

BİR SABAH UĞRADIM GÖL KENARINA
SUNAM BENİ GÖRDÜ YÜZMEYE DURDU
ÇURPUNU ÇURPUNU ÇIKTI KENARA
ELÂ GÖZLERİNİ SÜZMEYE DURDU

(2)

İSTEDİM KENDİMİ O GÖLE ATAM
ELİMİ UZATIP YAVRUYU TUTAM
BİR HAYAL EYLEDİM KIYIDA YATAM
MUHANNET GÖYNÜMÜ ÜZMEYE DURDU

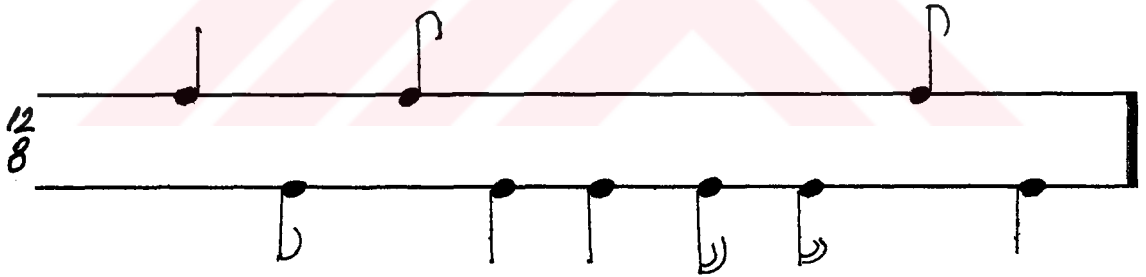
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Bir Sabah Uğradım

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 12 zamanlı

DÜZÜMÜ : 4 zamanlı usulün üçerli şeklidir. (3+3+3+3= 12)

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 mısralı iki kıtadan oluşmuştur.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Koşma

3.2

GÖNÜL GURBET ELE VARMA

(1)

GÖNÜL GURBET ELE VARMA
 YA GELİR YA GELİNMEZ
 HER GÜZELE MEYİL VERME
 YA SEVİLİR YA SEVİLMEZ

(2)

HASBAHÇENİN GÜLAĞACI
 KİMİ TATLI KİMİ ACI
 BENİM DİRDİMİN İLÂCI
 YA BULUNUR YA BULUNMAZ

(3)

DERYALARDA YÜZER BAHRİ
 DOLDUR VER İÇEYİM ZEHRİ
 ZALİM GURBET ELİN KAHRI
 YA ÇEKİLİR YA ÇEKİLMEZ

(4)

ÖRDEK GELİR GÜLE GÜLE
 YÜZER SUYA DALA DALA
 GÜZEL SEVMEK BİR SARP KALE
 YA ALINIR YA ALINMAZ

(5)

SEFİL ALİM GÜLER AĞ LAR
 HER İŞİNİ HAKKA BAĞ LAR
 YAR SENLE SÜRDÜĞ ÜMDEMLER
 YA BULUNUR YA BULUNMAZ

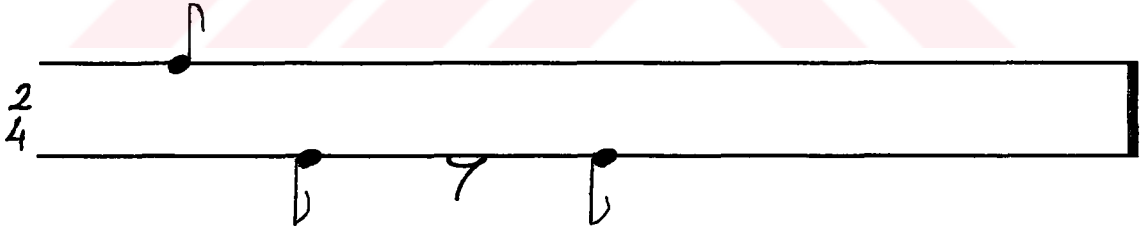
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Gönül Gurbet Ele Varma

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 2/4

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4' er mısralı 5 kıtadan ve her kıta sonuna eklenen " gel güllüm

gel, gel tellim gel, gel nazlım gel, gel ey gel ey, gel ey gel ey terennümlerinden meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Semaî

3.3

UYKUDAN UYANMIŞ

AMMAN UYKUDAN UYANMIŞ GÖZLERİ BİR HOŞ
DEDİM SARHOŞMUSAN SÖYLEDİ YOH YOH
AĞ ELLERİ BOĞUM BOĞUM GINALI
DEDİM YÂR BAYRAM MI SÖYLEDİ YOH YOH

AMMAN DEDİM KALEM NEDİR DEDİ KAŞIMDIR
DEDİM İNCİ NEDİR DEDİ DİŞİMDİR
DEDİM ONBEŞ NEDİR DEDİ DİŞİMDİR
DEDİM ARTIK VAR MI SÖYLEDİ YOH YOH

AMMAN DEDİM ERZURUM NEN DEDİ İLİMDİR
DEDİM GİDERMİSEN DEDİ YOLUMDUR
DEDİM EMRAH NENDİR DEDİ KULUMDUR
DEDİM SATAR MİSAN SÖYLEDİ YOH YOH

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
1946

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK DURSUN CEVLÂNİ

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

SÜRESİ

UYKUDAN UYANMIŞ

EMRAH'TAN

Saz

AM MA N UY KU DAN U YAN MIŞ GÖZ LE Rİ BİR HOŞ
DE DİM SAR HOŞ MU SAN SÖY LE Dİ
YOH YOH
A ĞEL LE Rİ BO ĞUM BO ĞUM GI NA LI DE DİM YAR BAY RAM MI
SÖY LE Dİ YOH YOH
A ĞEL LE Rİ
BO ĞUM BO ĞUM GI NA LIH

DE DİM YAR BAY RAM MI SÖY LE Dİ

SÖY LE Dİ YOH YOH

AMMAN UYKUDAN UYANMIŞ GÖZLERİ BİR HOŞ
DEDİM SARHOŞMUSAN SÖYLEDİ YOH YOH
AĞ ELLERİ BOĞUM BOĞUM GINALI
DEDİM YAR BAYRAM MI SÖYLEDİ YOH YOH

AMMAN DEDİM KALEM NEDİR DEDİ KAŞIMDIR
DEDİM İNCİ NEDİR DEDİ DİŞİMDİR
DEDİM ONBEŞ NEDİR DEDİ YAŞIMDIR
DEDİM ARTIK VAR MI SÖYLEDİ YOH YOH

AMMAN DEDİM ERZURUM NEN DEDİ İLİMDİR
DEDİM GİDER MİSEN DEDİ YOLUMDUR
DEDİM EMRAH NENDİR DEDİ KULUMDUR
DEDİM SATAR MİSAN SÖYLEDİ YOH YOH

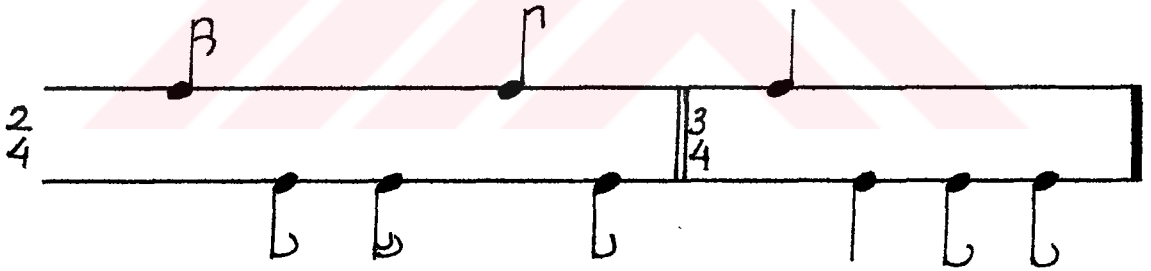
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Uykudan Uyanmış

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 2/4' lük ve 3/4' lük usullerde değişimli olarak kullanılmıştır.

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Koşma

3.4

İNCEDEN İNCE

(1)

BU GÜN SABÂ İLE VISÂLİ YÂRDAN
BANA BİR HABER VAR İNCEDEN İNCE
OL ZÜLF-İ ZERTAR-I HAYÂL-İ YÂRDAN
BİR BÜY-I ESER VAR İNCEDEN İNCE

(2)

OLMAK İSTİYORSAN MUHABBET PEZİR
ZİNCİR -İ HAVÂYA GEL OLMA ESİR
SEN DE ÂŞIK OLUP VAR ŞU BEZME GİR
BAK GÖR Kİ NELER VAR İNCEDEN İNCE

(3)

HEY EMRAH ALDANMA SEN BU LÂNEYE
DÜŞER DÂM-I DEHRE SUNAN DÂNEYE
GÜLBE-İ FEN DERLER BU KÂR-HÂNEYE
BİN TÜRLÜ HÜNER VAR İNCEDEN İNCE

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

T.H.M. No: 159 - 18.3.1973

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK YAŞAR REYHANI
SÜRE

İNCE DEN İNCE

Emrahdan

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ
DERLEME TARİHİ
8.10.1971

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

BU GÜN SA BA HI LE Vİ SA Lİ YA RI
DE YİN BA NA BİR HA BER VAR
İN CE DE Yİ NİN CE
O BO YU ZER TA RIN HA YA Lİ YA RI
DEN YÜZ BİN NE SE Rİ VA YIR
İN CE DEN İN CE İN CE DE YİN İN CE
OL MAK İS TE Rİ SEN EM MAN MU HAB BET PE
ZİR ZEN Cİ Rİ HE VA YA
GE LOL MA E SİR E ĞER Â ŞI
Ğİ SAN EM MAN GELSÜ BEZ ME GİR

İNCE DEN İNCE
(Sayfa 2)

GÖRBAH Kİ NE LE Rİ VA YIR İNCE DE YİN İN CE
İN CE DE YİN İN CE E YEM RA HAL
DAN MA SENBU LÂ NE YE DÜŞ ME DA RI
DEH RE SU NAM DA NE YE
KÖHNE İ ZEN DER LER BUĞAM HA NE YE
..... ER VAH Kİ NE LER VA YIR İN CE DEYN İN CE
İN CE DE YİN İN CE

- ZERTAR = ALTIN TEL, SIRMA, GÜNEŞ İŞİNİ
PEZİR = KABUL EDEN
CİHAN = DEVİR, DÜNYA
DAR = DAR AĞACI, TUTAN, SAHİP, MALİK, SAVAŞ
LÂNE = YUVA

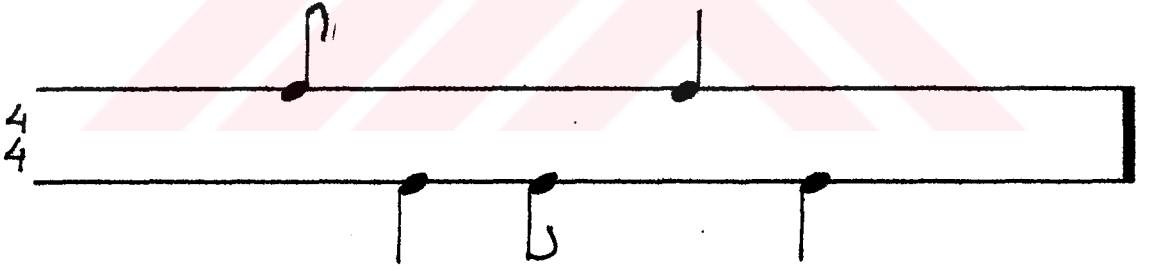
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : İnceden İnce

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 4/4

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Koşma

3.5

BUNDAN SONRA BEN O YÂRE KÜSKÜNÜM

(1)

BUNDAN SONRA BEN O (HEY DOST) YÂRE KÜSKÜNÜM
YIKTI HATIRIMI BARIŞMAM GAYRİ
CÜMLE ALEM GELSE (GELSE) MİNNET EYLESE
ÇEVİRDİM GÖNLÜMÜ BARIŞMAM GAYRİ

(2)

KIZIL IRMAK GİBİ (HEY YÂR) ÇAGLAYIP AKSAN
EL VURUP SİNESİN BAĞRIMI YIKSAN
YARIN MAŞER GÜNÜ (HEY YÂR) ŞEFÂAT ETSEN
KAÇARIM MAŞERDEN GÖRÜŞMEM GAYRİ

(3)

EMRAHIM BU YAZ (HEY DOST) YARSIZ KIŞLASIN
BUNDAN SONRA BİLDİĞİN İŞLESİN
DÖNER İSE O YÂR (HEY DOST) BENİ TAŞLASIN
HIÇ BİR OLURUNA KARIŞMAM GAYRİ

YORUŞI

SİVAS-KANGAL
KİMDEN ALINDIĞI

MUHLİS AKARSU
SÜRESİ: 66

BUNDAN SONRA BEN O YARE 'KÜSKÜNÜM

İNCELEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
ERKAN SÜRME

The musical score is written in a single system with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 4/4 time signature. It consists of seven staves of music. The lyrics are written below the notes, with some words underlined to indicate emphasis. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and repeat signs. The lyrics are in Turkish and describe a state of longing and hope for a better future.

BUN DAN SO-N RA BE NO (HEY DOST) YA RE KÜ-S KÜ — NÜM —
KI ZI LI-R MAK Gİ Bİ (HEY YAR) CAĞ LA YI-P A — K SA — — — — —
YIK TI HA — TI — RI MI BA RIŞ MA-M GAY RI
EL VU RU P Sİ NE Sİ — — — — — N BEN Dİ Nİ YIK SA
CÜM LE A LEM GEL SE GE L SE MIN NE TE Y LE SE — — — — —
YA RIN MA-H SER GÜ NÜ HE Y YAR SE FA — T E — T SEN — — — — —
ÇE VİR Dİ M GÖ — N LÜ MÜ BA RIŞ MA — M GAY RI
KA ÇA RI M MA — H ŞERDE — — — — — N GÖRÜŞ ME — M GAY RI
GÖRÜŞ ME M GAY RI — — — — —

BUNDAN SONRA BEN O (HEY DOST) YARE KÜSKÜNÜM
YIKTI HATIRIMI BARIŞMAM GAYRI.
CÜMLE ALEM GELESE (GELESE) MİNNET EYLESE
ÇEVİRDİM GÖNLÜMÜ BARIŞMAM GAYRI

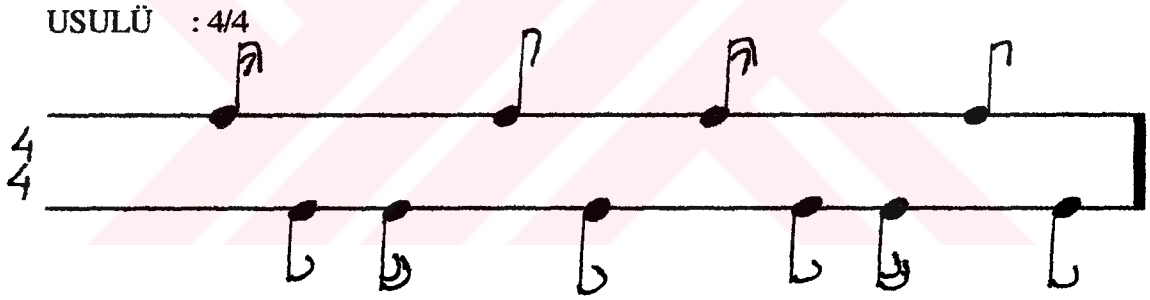
KIZIL IRMAK GİBİ (HEY YAR) ÇAĞLAYIP AKSAN
EL YURUP SİNESİN BENDİNİ YIKSAN
YARIN MAHŞER GÜNÜ HEY YAR SEFAAT ETSEN
KAÇARIM MAHŞERDEN GÖRÜŞMEM GAYRI

EMRAHIM BU YAZ (HEY DOST) YARSIZ KIŞLASIN
BUNDAN SONRA BİLDİĞİN İŞLESİN
DÖNER İSE OYAR (HEY DOST) BENİ TAŞLASIN
HIÇ BİR OLURUNA KARIŞMAM GAYRI

TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Bundan Sonra Ben O Yâre Küskünüm

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Koşma

3.6

DOST ELİNE GİDEN DURNAM

(1)

DOST ELİNE GİDEN DURNAM
BEKLE KELÂMI, KELÂMI
UGRASIN DOST YANINA
EYLE SELÂMI, SELÂMI

(2)

KEMEND OLMUŞ ZÜLFÜN BİZE
ELÂ GÖZLER SÜZE, SÜZE
YAZILMIŞTIR ALNİMİZA
HASRET KALEMİ, KALEMİ

(3)

EMRAH DER BURDAN GİTSEM
BİR GÜN EVVEL YÂRE YETSEM
YÂR ELİNDEN BÂDE İÇSEM
BİR GÜN OLAMI, OLAMI

YÖRESİ
MALATYA

KİMDEN ALINDIĞI
İBRAHİM EMİCİ
SÜRE:

Deyiş
DOST ELİNE GİDEN DURNAM
(EMRAH'TAN)

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
YUCEL PAŞMAKÇI

Saz.....

DOST ELİNE GİDEN DURNAM BEKLE KELAMI, KELAMI
KEMEND OLMUŞ ZÜLFÜN BİZE ELÂ GOZLER SÜZE, SÜZE
EMRAH EDER BURDAN GİTSEM BİR GÜN EVEL YARE YETSEM
YAR ELİNDEN BADE İCSEM BİR GÜN OLAMI, OLAMI

1
DOST ELİNE GİDEN DURNAM
BEKLE KELAMI, KELAMI
UĞRARISAN DOST YANINA
EYLE SELAMI, SELAMI

2
KEMEND OLMUŞ ZÜLFÜN BİZE
ELÂ GOZLER SÜZE, SÜZE
YAZILMIŞTIR ALNIMIZA
HASRET KALEMİ, KALEMİ

3
EMRAH EDER BURDAN GİTSEM
BİR GÜN EVEL YARE YETSEM
YAR ELİNDEN BADE İCSEM
BİR GÜN OLAMI, OLAMI.

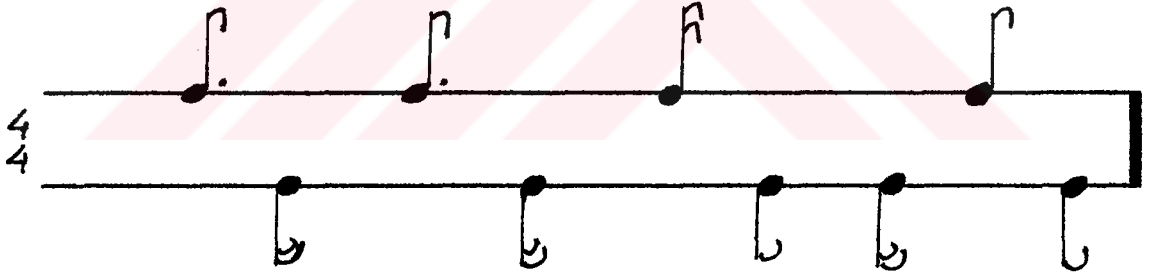
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Dost Eline Giden Durnam

DİZİSİ : Yahyalı Kerem / Kerem)

USULÜ : 4/4

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Semaî

3.7

ÇIĞRIŞIR BÜLBÜLLER

(1)

ÇIĞRIŞIR BÜLBÜLLER GELMİYOR BAĞBAN
HOYRAT DOST BAGINDAN YÂR YÂR GÜL ALDI GİTTİ
YÜZ BİN MİHNET İLE BİR BAĞ BİTİRDİM
BEN YARI BEZETTİM YÂR YÂR EL ALDI GİTTİ

(2)

YÜZ BİN MİHNET ÇEKTİM BİR DAHA GEREK
HAYLİ ÖMÜR İSTER YÂR YÂR BİR DAHA GEREK
YÂRİ ELDEN ALDI O KANLI FELEK
AKTI GÖZÜM YAŞI YÂR YÂR SEL OLDU GİTTİ

(3)

NAZLI YÂRDAN KEM HABERLER GELİYOR
DOSTLARIMA AĞLIYOR YÂR YÂR DÜŞMAN GÜLÜYOR
DEDİLER Kİ SEFİL EMRAH ÖLÜYOR
KİMİ KAZMA KÜREK YÂR YÂR BEL ALDI GİTTİ

ŞİŞESİ
SERPİLİ

ÇİĞRISIR BÜLBÜLLER

DEĞERLEME YAPILMIŞ
MÜZİK

ŞİŞESİ
SERPİLİ

ŞİŞESİ
SERPİLİ

ŞİŞESİ
SERPİLİ

ÇİĞRISIR BÜLBÜLLER GEMİYOR BAĞBAN
HOYRAT DOST BAĞINDAN YAR YAR GÜL ALDI GİTTİ
YUZ BİN MİHNET İLE BİR BAĞ BİTİRDİM
BEN YARI BEZETTİM YAR YAR E ALDI GİTTİ

YÜZ BİN MİHNET ÇEKTİM BİR DAHA GEREK
HAYLI ÖMÜR İSTER YAR YAR BİR DAHA GEREK
YARI ELDEN ALDI O KANU FELEK
AKTI GÖZÜM YAŞI YAR YAR SEL OLDU GİTTİ

NAZLI YARDAN KEM HABERLER GELİYOR
DOSTLARIM AĞLIYOR YAR YAR DÜŞMAN GÜLÜYOR
DEDİLERKİ SEFİL EMRAH OULYOR
KİMİ KAZMA KÜREK YAR YAR BEL ALDI GİTTİ

—1—
ÇİĞRISIR BÜLBÜLLER GEMİYOR BAĞBAN
HOYRAT DOST BAĞINDAN YAR YAR GÜL ALDI GİTTİ
YUZ BİN MİHNET İLE BİR BAĞ BİTİRDİM
BEN YARI BEZETTİM YAR YAR E ALDI GİTTİ.

—2—
YÜZ BİN MİHNET ÇEKTİM BİR DAHA GEREK
HAYLI ÖMÜR İSTER YAR YAR BİR DAHA GEREK
YARI ELDEN ALDI O KANU FELEK
AKTI GÖZÜM YAŞI YAR YAR SEL OLDU GİTTİ

—3—
NAZLI YARDAN KEM HABERLER GELİYOR
DOSTLARIM AĞLIYOR YAR YAR DÜŞMAN GÜLÜYOR
DEDİLERKİ SEFİL EMRAH OULYOR
KİMİ KAZMA KÜREK YAR YAR BEL ALDI GİTTİ.

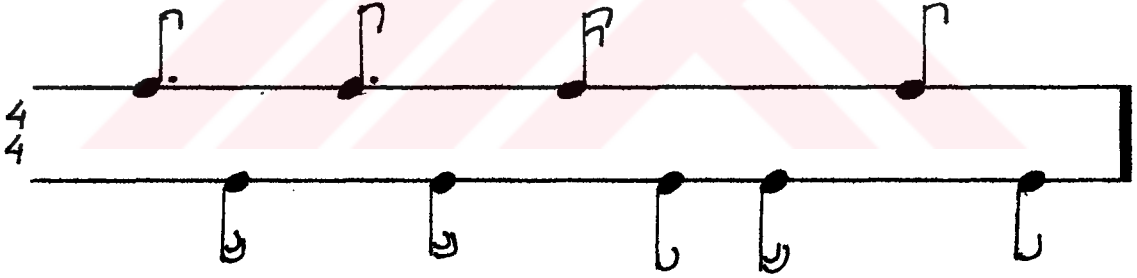
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Çığırsır Bülbüller

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 4/4

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Koşma

3.8

NE FERY ÂD EDERSİN DİVÂNE BÜLBÜL

(1)

NE FERY ÂD EDERSİN DİVÂNE BÜLBÜL
SENİN BU FERY ÂDIN ANAM GÜLŞENE KALSIN
BU DÜNYADA EREMEZSEN MURADA
HUZURU MAHŞERE ANAM DİVANA KALSIN

(2)

NESİN MET EDEYİM BİR KAŞI KARE
ŞU SİNEME AÇTI ANAM ONULMAZ YÂRE
DÜNYA TABİB GELSE DERDİME ÇARE
DERDİMİN DERMANI ANAM LOKMANA KALSIN

(3)

BİR CAN İÇİN GEÇTİ CANÜ SERİNDEN
VÜCUDUM KÜL OLDU ANAM AŞKIN NARİNDEN
EMRAH BUSE İSTER NAZLI YARİNDEN
BU BAYRAM OLMAZ ANAM KURBANA KALSIN

T-R-T MÜZİK DARESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1750
İNCELEME TARİHİ : 9.3.1978

YÖRESİ
ELAZIG

KİMDEN AUNDIĞI
SUAT ALBAYRAK

SÜRESİ : ♩=44

NE FERYAD EDERSİN
DİVANE BÜLBÜL
(EMRAH TAN)

DERLEYEN
AHMET YAMACI

DERLEME TARİHİ
1961

NOTAYA ALAN
AHMET YAMACI

—1—
NE FERYAD EDERSİN DİVANE BÜLBÜL
SENİN BU FERYADIN ANAM GÜLENE KALSIN
BU DÜNYADA EREMEZSEN MURADA
HUZURU MAŞERE ANAM DİVANA KALSIN.

—2—
NESİN METEDEYİM BİR KASİ KARE
SU SİNEME AÇTI ANAM ONULMAZ VARE
DÜNYA TABİP GELSE DERGİME CARE
DERDİMİN DERMANI ANAM LOKMANA KALSIN

—3—
BİR CAN İÇİN GEÇTİ CANÜ SERİNDEN
YUCUDUM KÜL OLDU ANAM AŞKIN NARİNDEN
EMRAH BUSE İSTER NAZLI YARİNDEN
BU BAYRAM OLMAZSA ANAM RÜRBANA KALSIN

TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

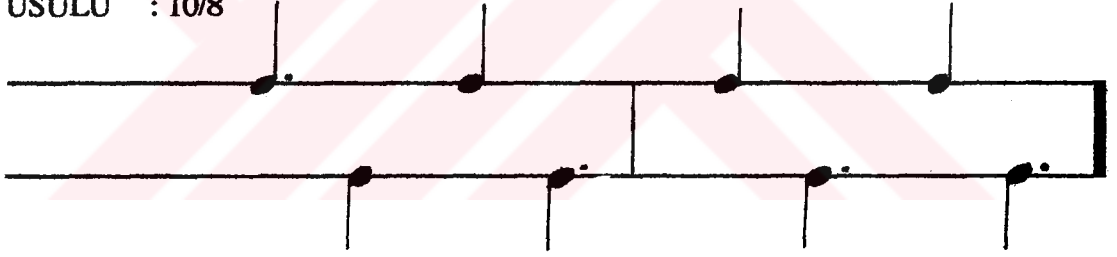
İSMİ : Ne Feryâd edersin Divâne Bülbul

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 10/8

10
8

DÜZÜMÜ : 2+3+2+3 ve 3+2+2+3 şekilleri karışık kullanılmıştır.

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Koşma

3.9

TUTAM YÂR ELİNDEN

(1)

TUTAM YÂR ELİNDEN TUTAM
ÇIKAMDAĞLARADAĞLARA
OLAM BİR YARELİ BÜLBÜL
İNEM BAĞLARA BAĞLARA

(2)

BİRİN BİLİR BİNİN BİLMEZ
BU DÜNYA KİMSEYE KALMAZ
YÂR İSMİNİ DESEM OLMAZ
DÜŞER DİLLERE DİLLERE

(3)

EMRAH EYDÜR BU GÜNÜMDÜR
ARŞA ÇIKAN TÛTÜNÜMDÜR
YÂRE GİDECEK GÜNÜMDÜR
DÜŞEM YOLLARA YOLLARA

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA NO: 665
İNCELEME TARİHİ 15.3.1974

VÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
EMRAH 'TAN

SÜRE
P=192

DERLEYEN
C. DEMİRSİPAHI

DERLEME TARİHİ

TUTAM YAR ELİNDEN

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN
C. DEMİRSİPAHI

TU TAM YA RE Lİ N DEN TU TAM ÇI KAM DAĞ LA RA DAĞ LA RA
Bİ RİN Bİ LİR Bİ NİN BİL MEZ BU DÜN YA KİM SE YE KAL MA _Z
EM RAH EY DÜR BU GÜ NÜM DÜR AR ŞA ÇI KAM TÜ TÜ NÜM DÜ _R

O LAM BİR YA RE Lİ BÜL BÜ _ L İ NEM BAĞ LA RA BAĞ LA RA
YAR İS Mİ Nİ DE SEM OL MA _ Z DÜ ŞER DİL LE RE DİL LE RE
YA RE Gİ DE CEK GÜ NÜM DÜ _ R DÜ ŞEM YOL LA RA YOL LA RA

O LAM BİR YA RE Lİ BÜL BÜ _ L İ NEM BAĞ LA RA BAĞ LA RA
YAR İS Mİ Nİ DE SEM OL MA _ Z DÜ ŞER DİL LE RE DİL LE RE
YA RE Gİ DE CEK GÜ NÜM DÜ _ R DÜ ŞEM YOL LA RA YOL LA RA

h. canbaba

1
TUTAM YAR ELİNDEN TUTAM
ÇIKAM DAĞLARA DAĞLARA
OLAM BİR YARELİ BÜLBÜL
İNEM BAĞLARA BAĞLARA

2
BİRİN BİLİR BİNİN BİLMEZ
BU DÜNYA KİMSEYE KALMAZ
YAR İSMİNİ DESEM OLMAZ
DÜŞER DİLLERE DİLLERE

3
EMRAH EYDÜR BU GÜNÜMDÜR
ARŞA ÇIKAN TÜTÜNÜMDÜR
YARE GİDECEK GÜNÜMDÜR
DÜŞEM YOLLARA YOLLARA

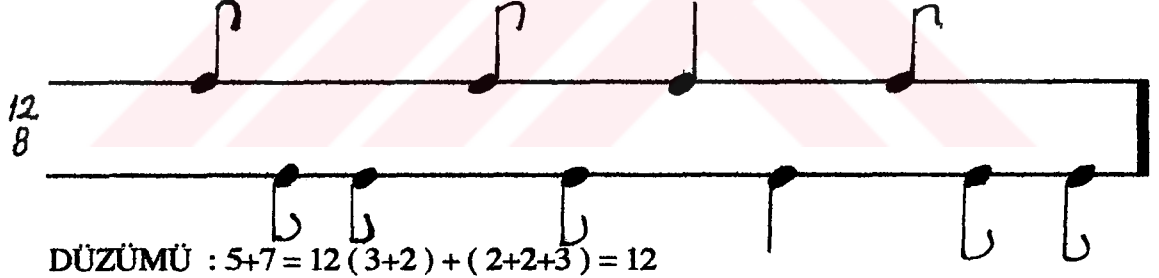
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Tutam Yâr Elinden

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 12/8

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Semaî

3.10

BUGÜN BEN BİR GÜZEL GÖRDÜM

(1)
BUGÜN BEN BİR GÜZEL GÖRDÜM
BAKAR CENNET SARAYINDAN
KAMAŞTI GÖZÜMÜN NURU
ONUN HÜSNÜ CEMÂLİNDEN

(2)
SALINDI BAHÇEYE GİRDİ
ÇİÇEKLER SELAMA DURDU
MOR MENEKŞE BOYNUN EĞDİ
GÜL KIZARDI HİCABINDAN

(3)
BAHÇENİN KAPISIN AÇTIM
SANIRSIN CENNETE DÜŞTÜM
SEVDİM COŞTUM HELALLAŞTIM
BUSE ALDIM YANAGINDAN

(4)
BAHÇENİN KAPISI DALDAR
DALINDA ÖTEN BÜLBÜLDÜR
EMRAH DA BİR EDNÂ KULDUR
BAĞIŞLA GEÇ HİCÂBINDAN

YÖRESİ
TOKAT

KİMDEN ALINDIĞI
İBRAHİM KARATAŞ

SÜRE
♩ = 108

DERLEYEN
MUSTAFA HOŞSU

DERLEME TARİHİ
-

NOTAYA ALAN
MUSTAFA HOŞSU

BUGÜN BEN BİR GÜZEL GÖRDÜM

BU GÜN BEN BİR GÜ ZEL GÖR DÜM BA KAR CENNET SA RA YIN DAN
SA LIN DI BAH ÇE YE GİR Dİ Çİ ÇEK LER SE LÂ MA DUR DU
BAH ÇE NİN KA PI SIN AÇ TIM SA NIR SIN CEN NE TE DÜŞ TÜR
BAH ÇE NİN KA PI SI DAL DIR DA LIN DA Ö TENBÜL BÜL DÜR

Saz

KA MAŞ TI GÖ ZÜ MÜN NU RU
MOR ME NEK ŞE BO YUN EĞ Dİ
SEV DİM COŞ TUM HE LAL LAŞ TIM
EM RAH DA BİR ED NA KUL DUR

O NUN HÜS NÜ CE MA LİN DEN
GÜL KI ZAR DI Hİ CA BIN DAN
BU SE AL DİM YA NA ĞİN DAN
BA ĞIŞ LA GEÇ GÜ NA HİN DAN

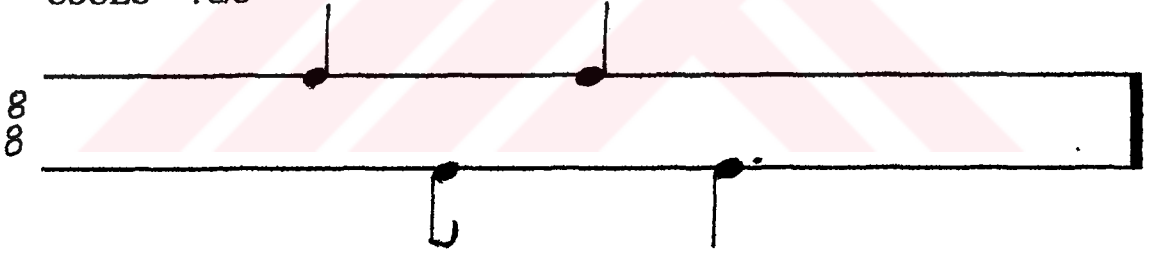
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Bugün Ben Bir Güzel Gördüm

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 8/8

DÜZÜMÜ : 3+2+3 = 8

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 4 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Semaî

3.11

BÂD-I SABÂ SELÂM SÖYLE O YÂRE

(1)

BÂD-I SABÂ SELÂM SÖYLE O YÂRE
MÜBAREK HATIRI HOŞ MUDUR NEDİR
NİDEYİM YİTİRDİM YÂR BULAMAM ÇARE
MESTANE GÖZERİN YAŞ MIDİR NEDİR

(2)

ONAZLI CANANA UĞRARSA YOLLAR
BİZE MESKEN OLDU KAHVELER HANLAR
YÂRİN MECLİSİNDE OTURAN CANLAR
HASRETİM AYLAR YILLAR BEŞ MİDİR NEDİR

(3)

EMRAH EDER GAM BÜLBÜLÜM KAFESTE
BENİM HALİM BİLDİRİN YÂRE
KENDİM GURBET ELDE GÖNLÜM SILADA
GİTMİYOR KERVANIM KIŞ MIDİR NEDİR

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TİM REPERTUAR SIRA NO: 13660
İNCELEME TARİHİ: 12.12.1991
YÖRESİ

SİVAS
KİMDEN ALINDIĞI

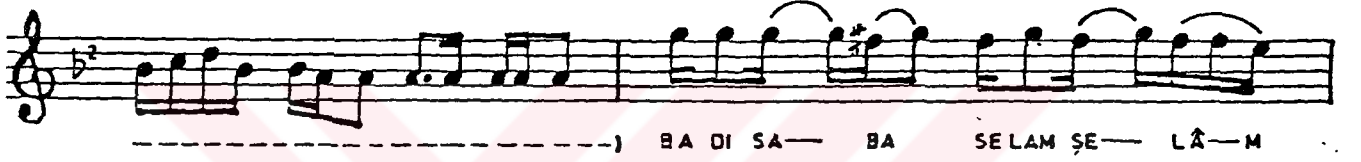
ALİ COŞKUN
SÜRESİ: J. 69

DERLEYEN

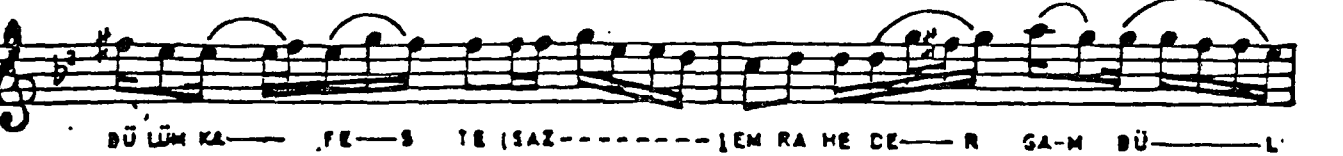
YILDIRAY ÇINAR
DERLEME TARİHİ

BAD-I SABA SELÂM SÖYLE O YARE NOTALAYAN

ALTAN DEMİREL

BAD-I SABA SELÂM SÖYLE Ö YARE

BAD-I SABA SELÂM SÖYLE O YARE

BAD-I SABA SELAM SÖYLE O YARE
MÜBAREK HATIRI HOŞ MUDUR NEDİR
NİDEYİM YİTİRDİM YAR BULAMAM ÇARE
MESTANE GÖZLERİNDE YAŞ MIDİR NEDİR

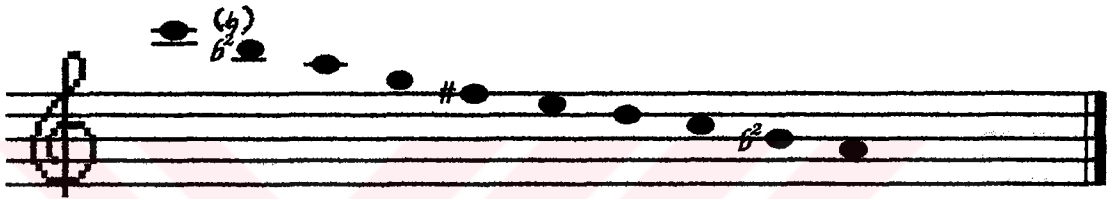
O NAZLI CANANA UĞRARSA YOLLAR
BİZE MESKEN OLDU KAHVELER HANLAR
YARIN MECLİSİNDE OTURAN CANLAR
HASRETİM AYLAR YILLAR BEŞ MIDİR NEDİR

EMRAH EDER GAM BÜLBÜLÜM KAFESTE
BENİM HALİM BİLDİRİN YARE
KENDİM GURBET ELDE GÖNLÜM SILADA
GİTMIYOR KERVANIM KİŞ MIDİR NEDİR

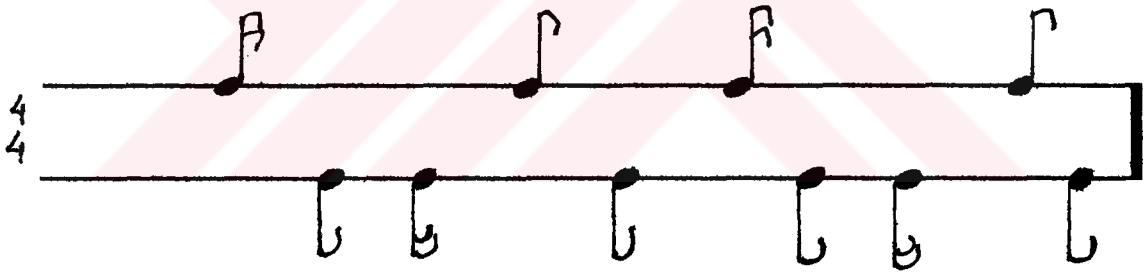
TÜRKÜNÜN İNCELENMESİ

İSMİ : Bâd-ı Sabâ Selâm Söyle O Yâre

DİZİSİ : Yahyalı Kerem (Kerem)

USULÜ : 4/4

ŞEKİL İNCELENMESİ : 4 er mısralı 3 kıtadan meydana gelmiştir.

HALK ŞİİRİNDEKİ TÜRÜ : Koşma

SONUÇ

- 1- Emrah türkülerinde şiirlerine nazaran daha yalın bir dil kullanmıştır.
- 2- Ezgilerin tamamında yahyalı kerem (Kerem) ayağını kullanmıştır.

3- Ezgiler usul yönünden incelendiğinde büyük çoğunlukla 4/4' lük ve 2/4' lük usulün kullanıldığı görülür. Kullanılan iki adet 12/8' likten birisi 5+7=12 diğeri 3+3+3+3=12 4 zamanlı usulün 3' erli şeklidir. 1 tane 10/8' lik 1 tanede 8/8' lik usule restliyoruz.

4- Emrah basit melodik ve basit ritmik kalıplar kullanarak müziğe değil söze dikkat çekmek istemiştir.

SÖZLÜK

- A -

Âb u dâne	: Ekmek, su, rızık, kısmet (17)
Âdem	: İlk peygamber. İlk insan. İnsan (11)
Afitâb	: Güneş. Pek güzel. Güzel yüz (20)
Ağâz	: Başlamak (41)
Ağuş	: Kucak (49)
Ağyâr	: Yabancılar (1)
Âh	: Hasret ifade eden ünlem (2)
Âb-ı revân	: Giden ah (42)
Âh-ı şerer	: Kıvılcımlı ah (40)
Ahu	: Ceylân bakışlı. Yakınlıktan çekinen güzel (28)
Ahsenullah	: Allah'ın yarattığı en güzel (s.4)
Ahz	: Alma. Tutma. Kabul etme. İşkence etme (29)
Ahz u i'ta	: Alış veriş (41)
Akdem	: İlk önce. Önceki (11)
Akdes	: En mukaddes (s.4)
Âkil	: Akıllı (1)
Â'lâ	: Daha iyi. Pek iyi. En yüksek derece (44)
Âlem-ârâ	: Dünyayı süsleyen. Dünyanın süsü olan (46)
Ali-şân	: Şan ve şerefi yüksek olan. Meşhur bir cins lâle (42)
Andelip	: Bülbül. Seher kuşu. Hz. Resul-u Ekrem'in bir ismi (27)
Ânî	: Bir anda, ansızın olan (50)
Araste	: Bezenmiş. Süslenmiş (27)
Ârifân	: (İrfandan) Bilen. Bilgide ileri olan (14)
Arş	: Allah'ın kudret ve saltanatının tecelli yeri. Kürsü. Makam (1)
Arus	: Gelin (48)
Âsâ	: Gibi. Benzeyen. Andıran (48)
Asitân	: Eşik. Kapı eşiği (5)
Aşk-ı kemâl	: Olgun aşk (s.5)
Atşân	: Susamış. Teşne. Susuz (31)
Ayâ	: Şaşma. Sorma. Umutlandırma anlamında kullanılır (48)
A'yân-ı kesret	: Çokluğun gözleri (44)
Âyat-ı beyyinat	: Açıklayıcı âyetler. Âşikâr olan âyetler (14)
Âyine	: Ayna. Kendisine aksedeni gösteren veya bildiren şey (36)
Ayş	: Yaşayış. Yeme içme (31)
Azmeylemek	: Kast etmek. Sebât etmek (38)

- B -

Bâb	: Kapı (20)
Bâb-ı men aref	: Kendini bilme kapısı (16)
Bâde-nûş	: Bade içmek. İçki içmek (9)
Bâd-ı sabâ	: Baharda esen hafif ve hoş rüzgâr. Seher (12)
Bağ	: Bahçe. Bostan (32)
Bağbân	: Bahçıvan. Bahçe bekçisi. Bağcı (32)
Bağ-ı cemâl	: Güzellik bağı. Tanrı cemâl'inin tecelli ettiği yer (4)
Bahri	: Denize ait. Deniz yada denizcilikle ilgili (s.38)
Bağ-ı irem	: Cennet bahçesi (45)
Bâki	: Ağlayan (49)
Bâki didâr	: Ebedî güzellik (43)
Balâ	: Yüksek. Yukarı. Yüksek kat (45)
Bâzâr	: Pazar çarşısı (9)
Beka	: Devamlılık. Evvelki hâl üzerine kalma (17)
Bekâ	: Ebedî âlem (23)
Bend	: Bağlanan. Bağlanmış olan (19)
Ber-kemâl	: Olgun (27)
Beyt	: Ev. Oda. Geceyi bir işle geçirmek. İki satırlık manzume (47)
Beytullah	: Kâbe. Câmi. İbadet edilen yer (1)
Bey'ü şirâ	: Alım, satım. Alışveriş (42)
Bezm	: Sohbet meclisi. Muhabbet yeri. Yiyip içme meclisi (3)
Bi-güman	: Şeksiz, şüphesiz (43)
Bihamdillâh	: Allah'a şükür olsun (48)
Bi-tekellûf	: Zahmetsiz, yüksünmeden (26)
Bûse	: Öpme (49)
Bûy	: Koku (45)
Bülbül-zebân	: Bülbül dilli (41)
Bürkân	: Yanardağ. Volkan (18)

- C -

Câbe	: Cevap (50)
Câdu	: Büyücü cadı (38)
Câm	: Kadeh (16)
Came	: Elbise. Çamaşır. Libas (28)
Cebe	: Zincirden örme zırh (48)
Cep	: Alın. Korkak (51)
Cennet'ül-me'va	: Sekiz cennetten biri (46)
Cevâz	: Caiz olma. Müsaade (33)
Cevelân	: Dolaşma. Gezme. Kaynama (48)
Cevher	: Maya. Öz. Değerli süs taşı (18)
Cevher-i şehvâr	: Şahlara layık cevher (18)
Cevr	: Eziyet. Cefa (36)

Cezbe	: Aşka gelip kendinden geçme (43)
Cibâl	: Dağlar (18)
Cilâ	: Parlaklık, parlatma (47)
Civan	: Genç. Taze (28)
Cüdâ	: Ayrılık (10)
Cülûs	: Tahta çıkış töreni (48)
Cünûniyet	: Delilik (48)
Cürm	: Suç. Günah (33)

- Ç -

Çeşm	: Aşıkların gözü (1)
Çeşme-i meste	: Sarhoş göz. Kendinden geçmiş göz (12)
Çeşme-i giryan	: Ağlayan göz (10)
Çile-i batın	: Gizli dert, gizli çile (14)
Çile-i sülûk	: Tarikatta manevi yükseliş için çekilen çile (9)
Çünân	: Böyle, bunun gibi (45)

- D -

Dâmen	: Etek (41)
Dânâ	: Bilen. Bilgin (44)
Dâye	: Hizmetçi. Lala (5)
Dabistân	: Mektep. Okul (27)
Dem	: Kan. Soluk. İçki. Zaman (4)
Dem-beste	: Sesi soluğu kesilmiş. Susmuş (27)
Dem-i peymâne	: İçki bardağı (43)
Demâdem	: Her zaman. Sık sık (10)
Dehân-ı aşk	: Aşk ağzı (9)
Dehen	: Ağız (30)
Dehr	: Devir, çağ. Dünya (41-s.45)
Derdimend	: Tasalı. Kaygılı (15)
Derâgûş	: Kucak (49)
Dergâh	: Tekke kapısı (47)
Der-i cânân	: Sevgili kapısı (48)
Der-i meyhâne	: Meyhane kapısı (43)
Derûn	: İç. İçeri (5)
Devr	: Geçmiş dersleri hatırlama (20)
Deverân	: Dönüş. Dolaşmak. Yerinde durmamak (48)
Deycür	: Karanlık (27)
Dil	: Gönül (s.4)
Dilâ	: Ey gönül (46)
Dildâr	: Gönül sahibi. Sevgili (20)
Dilcû	: Gönül çeken. Gönül arayan (28)

Dil milki	: Gönül mülkü (39)
Dil-i fettâh	: Fetheden gönül. Cilveli gönül (14)
Dil-i nâ-şâd	: Neşesi olmayan gönül (11)
Dil-i şeydâ	: Çılgın gönül (16)
Dil-i virâne	: Harab olan gönül (43)
Dil-i zâr	: İnleyen gönül (12)
Dimağ	: Beyin (14)
Dirahşân	: Parlayan. Parlak (30)
Divâne	: Deli. Akli başında olmayan (25- s.58)
Dölet	: Devlet (2)
Duhter	: Kız kardeş (50)
Duş olmak	: Rastlamak. Uğramak. Müptelâ olmak (15)
Dü	: İki (28)
Dürdâne	: İnci tanesi (38)
Dürr	: İnci tanesi (27)

- E -

Ebr	: Bulut (50)
Ebrû	: Kaş (28)
Edâ	: Naz, tavır (49)
Ednâ	: Pek aşağı. En alçak (46- s.64)
Efgân	: Acı ile bağırıp çağırılmalar. Feryadlar (37)
Efkende	: Yıkılmış. Düşkün (34)
Efsûn	: Büyü. Sihir (8)
Eğîn	: Omuz, sırt (28)
Ehl-i şevk	: Neşeli kimseler (44)
Ekser	: Daha çok (16)
Elfâz	: Sözler. Lûgatlar (34)
El-minnetü lillâh	: Minnet ancak Allah'ındır. "Minnet Allah içindir." (41)
Eltâf	: Daha latif. Daha hoş. Çok hoş (30)
Endaze	: 65 cm'lik ölçü (51)
Endûh	: Kederli, gamlı (50)
Erkân	: Esaslar. Temeller. Kurallar (29)
Esselâ	: Çağırma. Davet etme (s.4)
Eş'âr	: Şiirler. Manzum ve güzel yazılar (3)
Eşyâ	: Varlıklar (46)
Evsâf	: Vasıflar, sıfatlar (46)
Ezeli	: Başı belli olmayan (51)

- F -

Fahr	: Övünme. Onur. Büyüklük, erdem (s.4)
Faik	: Üstün, üstünde. Diğerlerinden daha değerli arkadaş (36)
Fânus	: Fener. Bazı şeylerin üstünü kapatmak için yapılmış kapak (51)
Fâriğ	: İşini bitirmiş, boş kalmış, alâkasını kesmiş (11)

Farımak	: Solmak, kocamak, ihtiyarlamak.
Fâş	: Meydana çıkmış, yayılmış (35)
Fatihü'l-ebvâb	: Kapıların açıcısı. Allah (6)
Fehm	: Ulu kişi. Anlayış, anlama (14)
Fem	: Ağız (9)
Fen	: Hüner. Marifet (6)
Ferâgat	: Tok gözlülük. Hakkından vazgeçmek, bir şey istememek (11)
Fermân	: Emir. Tebliğ (48)
Feth	: Açmak (20)
Fettane	: Gönül ayartıcı, oynak (25)
Feşan	: Saçmak. Neşretmek. Yayıcı, serpici olan (50)
Feyiz	: Bolluk ve berekete ait (s.2)
Figân	: Ağlayıp sızlama, bağırp çağırma (44)
Firkat	: Ayrılık (7)
Firâk	: Ayrılık (36)
Firâk-ı mihnet	: Ayrılık eziyeti (1)

- G -

Gabgab	: Çene altı. Çifte gerdan (51)
Gâhı	: Arasıra, zaman zaman (25)
Ganî	: Zengin (2)
Garrâ	: Parlak. Beyaz. Güzel (27)
Gayri	: Yabancı (11)
Gilmân	: Cennetteki erkek hizmetçi (10)
Gûş	: Kulak. İşitmek (8)
Gonca-ter	: Taze gonca (20)
Güftâr	: Sözler (3)
Güftâr-nâb	: Halis, saf söz (20)
Güher	: Cevher (49)
Gülbe-i fen	: (Külbe-i fen) İlim evi (s.45)
Gülgûn	: Gül renkli (49)
Gülistân	: Gül yeri (5)
Gülşen	: Gül bahçesi (49)
Gülzâr	: Gül bahçesi, gül tarlası (9)
Güman	: Zan. Tahmin. Sanmak. Şüphe (45)
Gurûr	: Kibir. Boş yere güvenmek (6)
Güruh	: Topluluk (29)

- H -

Hâb	: Uyku. Rü'yâ (20)
Habîb	: Sevilen. Sevgili (45)

Hâil	: İki şey arasını ayıran perde (23)
Hâl	: Vücutta, hususan yüzde görülen siyah benek, ben (27)
Hargâh	: Dikenlik (25)
Harim-i nâr	: Ateş sarayı, evi (20)
Hâsıl	: Peydah olan. Çıkan, meydana gelen (48)
Haşr	: Ahiret (44)
Hazân	: Güz. Sonbahar (12)
Hercâî	: Serseri. Derbeder. Dönek (15)
Hıcab	: Perde, utanma perdesi (s.64)
Hicrân	: Uzaklaşma. Ayrılık. Unutulmaz acı (s.3)
Hilkat	: Yaratılış. Doğuştan gelen vasıf (23)
Hiram	: Salınarak, eda ve naz ile yürümek (27)
Hokka	: Küçük, yuvarlak kutu (51)
Hûb	: Güzel (5)
Hûbân	: Güzeller, iyiler (47)
Hûrî	: Cennetteki kadın hizmetçi (51)
Hüdâ	: Allah (48)
Hünkâr	: Hükümdar. Padişah (15)
Hüsn	: Güzellik. İyilik (9)
Hüsn-i mâh	: Güzelliği ile mahveden (25)

- İ -

İkbâl	: Talih. Baht açıklığı. Bir makama erişme arzusu (37)
İkrâr	: Açıkça söylemek. Kabul ve tasdik etmek (12)
İlhâm	: Allah tarafından kalbe gelen mâna (49)
İmlâ	: Doldurmak. Yazı yazmak (37)
İnâyet	: Yardım. İyilik (49)
İncû	: İnci (28)
İnşâ	: Yapma. Vücuda getirme (37)
İrşâd	: Doğru yolu göstermek (45)
İşve	: Güzellerin gönül çeken naz ve edası (27)
İtâb	: Azarlamak. Terslemek. Rencide etmek (41)
İzhâr	: Açığa vurmak. Meydana çıkarmak (18)

- K -

Kad	: Boy, bos (27)
Kadd-i mümtaz	: Boyda seçkin (27)
Kadd-ı seme	: Yasemin boylu (34)
Kadem	: Ayak. Adım (44)
Kâh	: Bazen (51)
Kaide-i şart	: Temel hüküm (33)
Kâil	: Söyleyen. Anlatan. Nakleden (2)

Kâkül	: Yüze düşen saç (36)
Kâm	: İstek. Arzu. Maksat (20)
Kamer	: Gökteki ay. Hilâl (50)
Kamu	: Hepsi, tümü (31)
Kân	: Bir şeyin membaı. Kaynak (8)
Kanûn	: Kaide. Emir. Kural (51)
Kâr	: Kazanç, iş, üç (24)
Kâşâne	: Büyük, süslü ve gösterişli ev, köşk (17)
Katre	: Damla. Su damlası. Bir damla olan şey (34)
Kayd-ı Ukba	: Öbür dünyaya, ahrete olan bağ (16)
Kemend	: Güzelin saçları. Saçın kemendi (s.52)
Kemter	: En az. En aşağı (3)
Kesret	: Çokluk. Sıklık. Bir şeyin ekserisi ve muazzamı (45)
Ketm	: Saklamak. Gizlemek. Sır tutmak (41)
Kevn-i bazar	: Varlık pazarı (9)
Kıran	: Yakın dost (44)
Kim	: Ki (51)
Kilk	: Kalem. Kamış kalem (40)
Kişver	: Memleket, ülke. İklim (49)
Kûh	: Dağ (37)
Kuds-i	: İlâhî. Mukaddesi, kutsal şeyleri (23)
Kutb	: Bir tarikatın ulusu. En büyük mürşit (41)
Kutb-ı devran	: Zamanın en yücesi, en değerlisi (9)
Kutb-u hakikat	: Hakikat kutbu, din ulusu (17)
Kûy	: Köy, mahalle. Sevgilinin bulunduğu yer (16)
Küşâd	: Çekmek (9)

- L -

Lâhut	: Allah'la ilgili, ilâhî (27)
Lal	: Dilsiz. söz söyleyemeyen (50)
Lâ'l	: Kırmızı ve kıymetli bir süs taşı (50)
Lâle-veş	: Lâle gibi (27)
Lâ-mekân	: Yere ihtiyacı olmayan (Allah) (16)
Lâne	: Yuva. Ev. Kuş yuvası (44-s.45)
Lâyık	: Uygun, münasip (51)
Leb	: Dudak (21)
Lemeân	: Parıltı (18)
Lemeân-i dürr	: İnci parıltısı (18)
Lem-yezel	: Zâil olmaz. Daimi olan (18)
Letâfet	: Hoşluk. İncelik (49)
Leyl ü nehar	: Gece ve gündüz (43)
Lezzât	: Tatlılıklar. Tadı hoş ve güzel olan şeyler (45)
Libas	: Giyilecek şey. Elbise (28)

Lik	: Lâkin, fakat, ancak (46)
Lü'lü	: İnci. Kıymetli taş (47)

-M-

Mâder	: Ana. Çocuğu doğuran (51)
Mahbûb	: Muhabbet edilen. Sevilen (20)
Mah-Cebin	: Ay alınlı (51)
Mahfî	: Gizli, saklı (39)
Mâh-i lika	: Ay yüz (35)
Mahşer	: Kıyamet günü ölülerin toplanacakları zaman ve yer (s.49)
Makam	: Durulacak yer. Rütbeli yer (23)
Maksad-ı aksâ	: En uzak amaç (49)
Mâli	: Dolu (51)
Mâ-sivâ	: Allah'tan başka herşey hakkında kullanılan tâbir (16)
Mâr	: Yılan (8)
Matlaî	: Giriş. Gazelin ilk beyiti (51)
Matlûb	: İstek, istenilen şey (49)
Mazlûm	: Zulüm görmüş (2)
Medh	: Övgü (45)
Meftûn	: Tutkun (10)
Medhuş	: (Dehşet'ten) Ürküp korkmuş. Şaşırılmış (s.50)
Meh-didâr	: Ay yüzlü (12)
Meh-nev	: Yeni ay (27)
Mehrû	: Ay yüzlü güzel (50)
Mekal	: Söz. Lakıdı. Söyleşi (27)
Melâhat	: Yüz güzelliği (27)
Melekût	: Allah'ın ıda ve sırları, bir şeyin sırları (23)
Memlû	: Doldurulmuş. Dolu (49)
Men aref	: Tanrısını bilir anlamına gelen hadisin başı (23)
Menkuş	: Nakş olunmuş, işlenmiş (34)
Merâm	: Maksad. Niyet. Arzu. İstek (42)
Merdâne	: Erkekçesine. Mertçesine (24)
Mestâne	: Kendinden geçmiş (25)
Meşk	: Yazı örneği. Öğretici yazı (47)
Meşrep	: Huy. Yaratılış. Adet (15)
Meşşate	: Süsleyen. Tarayan (28)
Me'va	: Mekân. Yurt. Mesken (23)
Nevrûs-ı peder	: Ataya ait miras. Baba mirası (17)
Meyl	: İstek. Yönelme. Arzu (31)
Miftah	: Anahtar. Açıcı (16)
Mihmân	: Misafir (32)
Mihnet	: Zahmet, eziyet. Belâ musibet (s.55)
Mihr	: Güneş. Sevgi. Dostluk (20)
Mishab	: Sacayak (14)

Misk	: Bir cins güzel koku (51)
Misl	: Benzer. Eş. Aynı (1)
Miyân	: Bel, orta, ara (50)
Mu'ciz	: Kısa. Özlü (49)
Muğbeççe	: Meyhaneci çırağı (42)
Muhabbet	: Sevme. Sevgi. Dostluk. Dostça konuşma (s.45)
Muhibb	: Seven. Dost. Hayrı isteyen (14)
Muhtasar	: Az. Kısa. Uzun olmayan (51)
Mukavves	: Kutlu, kutsal (s.2)
Musaffâ	: Tasfiye olunmuş, temizlenmiş (18)
Mutrib	: Şarkı söyleyen (20)
Mutekif	: İtikâf için bir camiye veya bir odaya kapanıp ibadete çalışan (26)
Mübtelâ	: Dertli. Hasta. Tutkun (20)
Müftî	: Fetva vermeye memur olan kişi (33)
Müjgân	: Kirpik (50)
Münezzeh	: Tenhiz edilmiş (14)
Mürg	: Kuş (44)
Müridân	: Müritler (29)
Mürşit	: Kılavuz. Tarikat Pîri. Doğru yol gösteren (19)
Müseddes	: Altı kısımdan meydana gelmiş. Altılı (2)
Müsemmâ	: İsimlendirilen, ad verilmiş olan (34)
Müstağrak	: Gark olmuş boğulmuş (18)
Müşk	: Misk. Misk kokulu (29)

- N -

Nâ-hak	: Haksız, beyhude, boş (6)
Nail	: Muradına eren, ele geçiren (20)
Nakd	: Akçe, maden para. Para olarak bulunan servet (16)
Nâle	: İnilti. Kamış kalem (40)
Nâr	: Ateş. Cehennem (42)
Nâtüvân	: İktidarsız. Zayıf, halsiz, kudretsiz (12)
Nazargâh	: Bakılan yer (49)
Nâzenin	: Nazlı, ince, latif (47)
Nâz ü nezâket	: Kendini beğendirmek maksadıyla ince davranmak (27)
Neml	: Karınca (51)
Nev	: Yeni, taze, cedit (25)
Nevres	: Yeni yetişmiş (43)
Nigâh	: Bakış, bakmak. Nazar etmek (27)
Nihâ	: Yas tutmak (18)
Nihân	: Gizli, saklı. Bulunmayan, görünmeyen (45)
Nihân-ı aşk	: Gizli saklı aşk (9)
Niyâz	: Dilek, istek. Yalvarma, yakarma (33)
Nûr-ı didem	: Göz nuru (11)

Nurân	: Nurlu (18)
Nûr-ı ziyâ	: Parlayan ışık (49)
Nûş	: İçici, içen (8)
Nûsha-i esma	: İsim yazılı sahife (41)
Nüh	: Dokuz (47)

- Ö -

Özge	: Başka (49)
------	--------------

- P -

Pâk	: Temiz, saf (41)
Pâye	: Rütbe, derece (5)
Pâyimâl	: Bölüşme. Dağıtma (27)
Peder	: Baba. Büyük (51)
Pend	: Nasihat, vaaz, öğüt (1)
Perçem	: Alına düşen saç kıvrımı (51)
Pervâne	: Fırıldak, çark (22)
Perver	: Besleyen, yetiştiren (27)
Peymâne	: Büyük kadeh (26)
Pezir	: Kabul eden. Olan, olabilen (s.45)
Pîr	: İhtiyar. Bir mesleğin sanatın önderi (29)
Pîr-i mugan	: Meyhaneci. Mürşit (42)
Püser	: Erkek çocuk (51)
Pür	: Çok, dolu, çok fazla (50)

- R -

Râh	: Yol. Tarz. Usul. Zan. Sanma (3)
Râhî	: Yola ait (29)
Râh-ı tarikat	: Tarikat yolu (24)
Rahşan	: Parlak (18)
Ra'na	: İyi, güzel, hoş, latif (34)
Râz	: Gizli sır. Saklı şey (2)
Ref	: Kaldırma, yüceltme, yukarı kaldırma (20)
Reh	: Yol (41)
Remz	: İşaret (45)
Reşk	: Kıskanma. Haset ve gıpta veren (38)
Rev	: Giden, yürüyen (40)
Revâ	: Lâyık, câiz uygun. Yaraşma (29)
Reviş	: Gidiş, hal, tavır (5)
Reyhan	: Hoş ve güzel koku (51)

Rişte	: Tel, iplik (24)
Riyâ	: Özü, sözü bir olmamak (24)
Ruhâni	: Cisim olmayıp gözle görülmeyen cin ve melâike (29)
Ruhsâr	: Yanak. Yüz. Çehre (20)
Rumûzât	: İşaretler, semboller (33)
Rûşen	: Parlak, aydın, aşikâr (14)
Rûy	: Yüz, cihet. Sebep. Çehre (49)
Rûsvâ	: Rezil, maskara, ayıpları meydana çıkarılmış (46)

-S-

Sabâhat	: Yüz güzelliği (49)
Sad-hezar	: Yüz bin (15)
Safâ	: Gönül şenliği, eğlence (50)
Sahba	: Şarap, bade, kade (46)
Sâhib-kıran	: Çok yakın sohbet arkadaşı (43)
Sahrâ	: Kır, ova, çöl (37)
Sâil	: Akan, seyelan eden. Dile derviş (6)
Sâkî	: Sulayan, içecek veren (20)
Sâkîyâ	: Ey saki (46)
Salûs	: İki yüzlü, riyakâr (37)
Sarf	: Harcama, masraf, gider (1)
Sârî	: Bulaşıcı, geçici (29)
Sarp	: Dik, zor (s.38)
Sâye	: Gölge, himaye, sahip çıkmak (5)
Sâz	: Saz, enstruman (33)
Senehan	: Medh eden, alkışlayan, öven (29)
Ser	: Baş, tepe (49)
Serâ	: Yer, toprak, malı çok olmak (23)
Seray-ı vahdet	: Birlik sarayı (14)
Serkeş	: İnatçı, isyan eden (27)
Seyr	: Yürüyüş, Eğlenme ve ibret için bakma (27)
Seylâb	: Taşkın su, sel (43)
Sıyt	: İyi ün, Çatırtı patırtı gibi ses (29)
Sühr	: Büyü, göz bağıcılık (12)
Sim	: Gümüş, gümüşten sırma (39)
Simâ	: Yüz, çehre (48)
Sim	: Gümüş (51)
Sitem-i firkat	: Ayrılık sitemi (12)
Sofî	: Mâ'nevî kemâlât için çalışan, sofî (37)
Subh	: Sabah (20)
Suhan	: Söz (42)
Sûz	: Yakan, yakıcı, yanmak (44)

Sürâhi	: Şarap testisi (44)
Sûz-i firak	: Ayrılık ateşi (44)
Sücûd	: Secde etmek. Yere kapanmak (23)
Sühandân	: Söz söyleyen (3)
Sülûk	: Bir yolu takip etmek. Bir guruba girmek (29)

- Ş -

Şaban	: Arâbi ayların sekizincisi (29)
Şâd	: Sevinçli, neşeli, mutlu (11)
Şah	: Padişah (48)
Şecâat	: Yiğitlik, cesurluk (43)
Şefaât	: Bağışlanmayı dileme (s.49)
Şehlâ	: Elâ göz. Tatlı şaşı (47)
Şehr-i hakikat	: Hakikat şehri (23)
Şekvâ	: Şikayet (51)
Şemâ	: Mumlu fitil (44)
Şem-i cem'i	: Cemiyetinin, dergahının mumu (29)
Şerâfet	: Şerefli (11)
Şer'	: Emir ve nehi gibi hükümleri va'z etmek (29)
Şerar	: Kıvılcım (7)
Şerâb-ı lal	: Kırmızı şarap. Sevgilinin dudağı (7)
Şerh	: Açmak genişletmek (45)
Şerm	: Utanç, utanmak (47)
Şeh-i hûbân	: Güzellerin şahı (21)
Şeydâ	: Tutkun dîvâne (46)
Şeyh	: İhtiyar (29)
Şimşir	: Kılıç (50)
Şive	: Söyleyiş. Tarz (27)
Su	: Temizleme (42)
Şuarâ	: Şairler (42)
Şûh	: Şen ve hareketlerinde serbest olan (36)
Şule-i mihri	: Güneş ışığı (31)
Şûra	: Konuşma yeri (42)
Şübbân	: Delikanlılar (29)

- T -

Taakkul	: Hatırlamak. Akıl erdirmek (46)
Tâb	: Parıltı. Parlayıcı. Güç (20)
Tâbân	: Parlak. Işıklı (50)
Tâb-ı aşk	: Aşk parıltısı (44)
Tâğyir	: Değiştirme. Bozma. İyiden kötüye değiştirme (27)
Takrir	: İyi ifade etmek. Bildirmek (21)
Takvâ	: Bütün günahlardan kendini korumak (40)

Ta'n	: Hoş görmemek. Kötülemek (46)
Tapşırmaq	: Sunmaq. Ulaştırmak (33)
Tapu	: Hizmet, ibadet, hürmet (6)
Tarâvet	: Tazelik. Körpelik (49)
Tarh	: Uzaklaştırmak (27)
Tarih-i sal	: Sene tarihi (s.6)
Târik-i yol	: Yoldan çıkan, yolu terk eden (6)
Tavâf	: Ziyaret etmek (s.4)
Taye	: Dadı (27)
Tecellâ	: Görünme. Bilinme. Kader (s.3)
Tek	: Gibi (27)
Tekâpu	: Bir şeyler araştırma. Dalkavukluk. Kavuk sallama (6)
Tekellûf	: Zahmet veren, güçlük veren (26)
Tekmil	: Bitirmek, tamamlamak (47)
Telef	: Yok olmak, ölmek (16)
Temamet	: Tamam olmak (s.5)
Tenk	: Dar (30)
Terahhüm	: Acıma, merhamet etme (50)
Terceman	: Tercüme eden (45)
Terk-i masiva	: Allah'tan başkasından vazgeçmek (16)
Teskîn	: Rahatlandırma, yatıştırma (8)
Teşbîh	: Benzetmek, benzetilmek (45)
Teşne	: Susamış, heveskâr, istekli (4)
Tezyin-hâne	: Süslü yer, ev (43)
Tıfl	: Küçük çocuk (8)
Tûbâ	: Ne hoş, ne iyi (47)
Toygun	: Akdoğan, çakır kuşu. Güzel (22)

- U -

Ukbâ	: Ahret, öbür dünya. Bâkî olan âlem (16)
Ulûm	: İlimler, bilgiler (14)
Ulûm-ı esrâr	: Gizli bilgiler (14)
Urma	: Vurma (6)

- Ü -

Ülfet	: Alışmak, alışkanlık (24)
Ümerâ	: Emirler, beyler. Seyyidler (42)
Üryan	: Çıplak (19)

- V -

Vahdet	: Birlik. Yalnızlık. Teklik (45)
Vâhit	: Bir. Tek. Biricik (18)
Vâiz	: Nasihat veren (14)
Vasfeylemek	: Anlatmak, sıfatlarını anlatmak (49)
Vasf-ı şân	: Bir kimsenin taşıdığı şanı belirten hal (5)
Vâsıl	: Ulaşan, erişen, kavuşan (20)
Vech	: Yüz, çehre (31)
Vefâ	: Sözünde durmak (12)
Veliyullah	: Allah (C.C.) 'ın velî kulu (29)
Verd-i ter	: Taze yaprak (47)
Vilâyet	: Bir şeyi kudretle elde etme. Dostluk (49)
Vird	: Sık sık ve devamlı okunan dua (49)
Virüben	: Vererek (51)
Visal	: Sevdiğine kavuşma (s.45)
Vuslat	: Sevdiğine kavuşmak (4)

- Y -

Yeğ	: Üstün (11)
Yektâ	: Tek. Yalnız (34)

- Z -

Zâhid	: Dini kaidelere uyan (46)
Zâhir	: Görünen. Açık, belli, meydanda olan (18)
Zağ-ı siyah	: Siyah karga (17)
Zâr	: İnleyen. Sesle ağlayan (7)
Zât-ı pâk	: Temiz kişi (14)
Zebân	: Dil. Lisan (43)
Zehî	: Ne güzel, ne iyi (26)
Zer	: Altın, sarı (51)
Zertâr	: Altın tel, sırma (s.45)
Zevâl	: Sona ermek. Gitmek (27)
Zill-ı hü mâ	: Devlet kuşunun gölgesi (5)
Zibâ	: Güzel. Süslü. Yakışıklı (49)
Zî-şân	: Şanlı, meşhur ve şerefli olan (29)
Ziyâret-gâh	: Ziyaret yeri (29)
Zülûf	: Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi (4)

KAYNAKLAR

- * ALBAYRAK, Nurettin ; « Erzurumlu Emrah », Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. XI, İstanbul 1995, s.337-338.
- * ALPTEKİN, Ali Berat ; Erzurumlu Emrah Bibliyografyası, Ankara 1986.
- * AŞKUN, Vehbi Cem ; Büyük Halk ve Saz Şairi Emrah. Sivas 1942.
- * BORATAV, Pertev Naili ; Folklor ve Edebiyat II. İstanbul 1983.
- * GÜNEY, Eflâtun Cem ; Erzurumlu Emrah. İstanbul 1944.
- * İstanbul Ansiklopedisi ; Koç Yayınları. C.IX. s. 5107.
- * KÖPRÜLÜZADE, Mehmet Fuat ; XIX. Asır Saz Şairlerinden Erzurumlu Emrah. İstanbul 1929.
- * SAKAOĞLU, Saim ; « Erzurumlu Emrah », C. IX, 1985. s. 238-240.
- * Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi ; C. III, İstanbul 1979. s. 39-40.
- * URAL, Murad ; Erzurumlu Emrah Yaşamı, Şiirleri. İstanbul 1973.
- * Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi ; C. IV, İstanbul 1958, s. 1970.

ÖZGEÇMİŞ

1966 yılında Erzurum' da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum' da tamamladı. 1986-87 yılında İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Türk Halk Oyunları bölümünde lisans öğrencisi olarak okumaya hak kazandı. Öğrencilik döneminde birçok eğitim kurumunda halk oyunları eğitmeni olarak görev aldı. 1993 yılında lisans eğitimini tamamlayarak mezun oldu. Aynı yıl İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel sanatlar Türk Halk Oyunları Ana Sanat Dalı' nda Yüksek Lisans öğrencisi olmaya hak kazandı. Halen enstitünün Türk Halk Oyunları bölümünde Yüksek Lisans öğrenciliğine devam etmekte ve Atatürk Üniversitesi Müzik Bilimleri Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

